

Vergaderjaar 2012–2013

33 400

Nota over de toestand van 's Rijks Financiën

Nr. 18

BRIEF VAN DE MINISTER VAN FINANCIËN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 7 december 2012

1. Inleiding

Deze Startnota geeft de vertaling van de financiële afspraken uit het Regeerakkoord en de aanpassingen daarop die volgen uit de motie Zijlstra-Samsom.¹ Deze financiële afspraken tellen op tot een netto besparing van 16 miljard euro in 2017. Paragraaf 2 geeft een toelichting op de begrotingsregels die voor deze kabinetsperiode zullen gelden. Paragraaf 3 bevat de nieuwe uitgaven- en inkomstenkaders en de macro-economische kerngegevens waarop de kaders zijn gebaseerd. Daarnaast wordt ingegaan op de belastinguitgaven. Paragraaf 4 licht de verwachte ontwikkeling van het EMU-saldo en de EMU-schuld voor de jaren 2013–2017 toe. Paragraaf 5 bevat tot slot een toelichting op de verdeling van de ombuigingen en intensiveringen uit het Regeerakkoord.

Tegelijk met de Startnota ontvangt u een aantal nota's van wijzigingen (Kamerstukken 33 400 V, nr. 15, 33 400 VI, nr. 74, 33 400 VII, nr. 10, 33 400 VIII, nr. 30, 33 400 IX, nr. 8, 33 400 XIII, nr. 23, 33 400 XV, nr. 14 en 33 400 XVI, nr. 92). Hierin wordt allereerst zoveel mogelijk de herverkaveling van beleidsterreinen verwerkt. In verband hiermee worden ook de begrotingen van Wonen en Rijksdienst (XVIII) en Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking (XVII) gecreëerd. Voor zover niet alle herverkavelingen bij nota's van wijzigingen verwerkt kunnen worden, zullen de resterende herverkavelingen door middel van incidentele suppletore begrotingen, in te dienen begin 2013, in de begrotingen 2013 worden opgenomen. In bijlage 5 is een compleet overzicht van de herverkavelingen opgenomen.

Voor het overige wordt in de nota's van wijzigingen een beperkt aantal wijzigingen aangebracht voor 2013, die voortvloeien uit het Regeerakkoord voor zover hiervoor geen amendementen zijn ingediend. De fiscale maatregelen die in 2013 ingaan, zijn bij nota van wijzigingen verwerkt in het Belastingplan 2013 c.a.

¹ Kamerstukken II 2012/13, 33 410, nr. 15 resp. 32

Het kabinet heeft afgesproken dat de benodigde wet- en regelgeving voor de uitvoering van bijlage A van het Regeerakkoord (inclusief maatregelen uit het zogenaamde basispad) in het eerste jaar van de kabinetsperiode aan de Staten-Generaal zal worden voorgelegd.

2. Begrotingsregels 2013–2017

Het doel van de begrotingsregels is zowel een doelmatige allocatie van middelen, als een beheersing van de overheidsfinanciën. Bijlage 1 bevat de begrotingsregels 2013–2017, zoals die zijn vastgesteld door het kabinet. De belangrijkste uitgangspunten van het trendmatig begrotingsbeleid blijven ongewijzigd. In het Regeerakkoord is gekozen voor een beperkte aanpassing van de budgettaire spelregels, mede op basis van de adviezen uit het veertiende rapport van de Studiegroep Begrotingsruimte. Dit betreft onder andere:

- De Europese begrotingsregels zijn leidend (zie regel 5);
- Een meevallerformule indien Nederland voldoet aan de MTO-doelstelling van het Stabiliteits- en Groeipact en het feitelijk EMU-saldo een meerjarig overschot laat zien. Van het overschot wordt 75 procent bestemd voor aflossing van de staatsschuld en zal 25 procent ingezet worden voor lastenverlichting (zie regel 6);
- Het buiten het kader plaatsen van de rentelasten op de staatsschuld. De Europese vereisten zijn ook leidend bij rentetegenvallers (regel 22);
- Aanscherping van de regels met betrekking tot garanties: garanties zijn in eerste aanleg de financiële verantwoordelijkheid van het verantwoordelijke departement (regel 25);
- Incidentele wijzigingen van de premies zorgverzekeringswet worden niet langer gecompenseerd via incidentele lastenverlichting dan wel lastenverzwaring, maar structurele wijzigingen wel (regel 34).

3. Uitgavenkader, inkomstenkader en belastinguitgaven

Macro-economische veronderstellingen en budgettaire kerngegevens

De ramingen voor de inkomsten, uitgaven en daarmee het EMU-saldo zijn gebaseerd op de macro-economische ramingen van het Centraal Planbureau (CPB) na doorrekening van het Regeerakkoord. Tabel 1 geeft een overzicht van de gehanteerde macro-economische veronderstellingen voor deze Startnota.

Tabel 1 Macro-economische veronderstellingen

	2013–2017
<i>Mutaties per jaar</i>	
Volume bbp (%)	1½
Inflatie (Consumentenprijsindex in %)	2
Contractloon marktsector (%)	1¾
Prijs nationale bestedingen (%)	1¾
<i>Niveau in eindjaar</i>	
Werkloze beroepsbevolking (%)	6½
Lange rente (%)	3½
Eurokoers (\$)	1,25
Olieprijs (\$ per vat)	103

Bron: Actualisatie Economische Verkenning 2013–2017 (CPB)

Op basis van deze macro-economische veronderstellingen komt het kabinet tot de budgettaire kerngegevens voor de komende kabinetsperiode – zie tabel 2. Zie eveneens bijlage 2 voor een uitgebreidere toelichting van het uitgavenkader.

Tabel 2 Budgettaire kerngegevens (in miljarden euro)

	2013	2014	2015	2016	2017
Inkomsten (belastingen en sociale premies)	237,4	245,9	251,9	258,0	264,6
Netto uitgaven onder het uitgavenkader	243,7	254,2	259,5	264,0	266,9
Rijksbegroting in enge zin	104,2	107,6	109,3	110,7	111,5
Sociale Zekerheid en Arbeidsmarkt	73,3	76,9	80,2	80,9	80,9
Budgettair Kader Zorg	66,2	69,7	70,0	72,4	74,6
Overige netto uitgaven	6,3	3,4	3,6	5,0	6,3
Gasbaten	-12,0	-11,2	-10,7	-10,4	-10,0
Rentelasten	9,7	9,8	9,7	10,3	11,1
Zorgtoeslag	4,8	4,5	4,7	5,0	5,4
Overig	3,8	0,2	0,0	0,0	-0,3
Totale netto uitgaven	250,0	257,6	263,1	269,0	273,2
EMU-saldo centrale overheid	-12,6	-11,7	-11,3	-10,9	-8,6
EMU-saldo lokale overheden ¹	-3,4	-5,4	-1,9	-1,6	-1,3
Feitelijk EMU-saldo	-16,0	-17,1	-13,2	-12,5	-9,9
Feitelijk EMU-saldo (in procenten bbp)	-2,6%	-2,7%	-2,0%	-1,9%	-1,4%
EMU-schuld	440	457	466	475	481
EMU-schuld (in procenten bbp)	70,3%	70,9%	70,7%	70,4%	69,5%
Bruto Binnenlands Product (bbp)	625	644	659	675	693

¹ Zie de toelichting over het BTW-compensatiefonds in paragraaf 5 voor de verklaring van de ontwikkeling van het saldo van lokale overheden.

Verwerking Regeerakkoord

De maatregelen uit het Regeerakkoord tellen op tot een netto besparing van 16 miljard euro in 2017. Tabel 3 geeft een overzicht van de verdeling van deze maatregelen over de inkomsten- en uitgavenzijde van de begroting. De bedragen komen overeen met de bedragen uit de eerste tabel (Samenvatting financieel beeld) in bijlage A bij het Regeerakkoord.

Tabel 3 Verwerking maatregelen Regeerakkoord (in miljarden euro)

	2017
Uitgaven	-9,0
Lasten (– = lastenverzwaring)	-4,4
Waarvan inkomstenkader exclusief zorg	-4,8
Waarvan zorg	0,4
Inkomsten niet lastenrelevant	-2,6
Totaal	-16,0

De verwerking van de maatregelen aan de uitgavenzijde wordt toegelicht in tabel 4 en de daarop volgende tabellen voor de dekkaders. De verwerking van de maatregelen aan de inkomstenzijde wordt toegelicht in tabel 8 en de daarbij horende paragraaf. De niet lastenrelevante inkomsten zijn opgenomen in de EMU-saldo raming.

Het uitgavenkader

Bij het opstellen van het uitgavenkader wordt een onderscheid gemaakt naar drie de elkaders. Het kader Rijksbegroting in enge zin (RGB-eng) heeft betrekking op alle uitgaven en niet-belastingontvangsten van de rijksbegroting, die niet tot de inkomstenkant van de begroting en de andere twee budgetdisciplinesectoren gerekend worden. Het kader Sociale Zekerheid en Arbeidsmarkt (SZA) heeft betrekking op het totaal van de uitgaven in die sector. Tot slot vallen de collectieve zorguitgaven onder het Budgettaire Kader Zorg (BKZ). Voor de kaders SZA en BKZ betreft het zowel de uitgaven die via de rijksbegroting worden gefinancierd, als de uitgaven die door premies worden betaald.

In tabel 2 zijn het uitgavenkader en de bijbehorende de elkaders voor de komende kabinetsperiode gepresenteerd. Hierbij geldt dat uitgaven die meetellen voor het EMU-saldo in beginsel ook meetellen bij de uitgaven onder het uitgavenkader. Hierdoor wordt de beheersbaarheid van de overheidsfinanciën vergroot. De feitelijke ontwikkeling van de uitgaven zal de komende jaren worden getoetst aan de hand van deze kaders.

Het uitgavenkader is afgeleid van de (netto) uitgavenraming voor de komende jaren. Hierin zijn de mutaties voortvloeiend uit het Regeerakkoord en de macro-economische doorwerking verwerkt. Het uitgavenkader legt aan het begin van de kabinetsperiode de ontwikkeling van de uitgaven vast voor elk van de komende vijf jaren. Gedurende de kabinetsperiode wordt het uitgavenkader aangepast voor de jaarlijkse prijsstijging. Net zoals in de vorige kabinetsperiode wordt hiervoor de CPB-raming van de prijsindex van de nationale bestedingen (pNB) gebruikt.

Tabel 4 geeft aan hoe de netto ombuigingen uit het Regeerakkoord zijn verwerkt onder de de elkaders. De eerste regel in tabel 4 komt overeen met de eerste regel uit tabel 3. De budgettaire verwerking onder het uitgavenkader wijkt op drie aspecten af van die in het Regeerakkoord (eerste gedeelte van tabel 4):

- Vanwege de motie Zijlstra-Samsom vervalt de besparing op de uitvoeringskosten Zorgtoeslag (maatregel E43 in bijlage A bij het Regeerakkoord);
- De lasten samenhangende met de SDE+ regeling (maatregel C15) lopen in het lastenkader. In het Regeerakkoord worden deze lasten zodoende opgeteld bij de besparing aan de lastenzijde. Deze lasten worden voor het EMU-saldo aan de uitgavenzijde van de begroting geboekt, als netto uitgaven niet relevant voor het uitgavenkader. In de budgettaire verwerking worden daardoor de lasten dus opgeteld bij de besparing aan de uitgavenzijde;
- Als laatste wordt gecorrigeerd voor het afschaffen van de PBO's (maatregel G83). De besparing samenhangende met het afschaffen van de PBO's slaat neer bij de overige centrale overheid. Dit geldt voor de uitgavenbesparing en voor de lastenverlichting. Deze maatregel leidt daarmee niet tot een besparing op de Rijksuitgaven, die leidend zijn bij de vaststelling van het uitgavenkader. Hiervoor wordt in onderstaande tabel gecorrigeerd.

Het tweede gedeelte van de tabel 4 geeft vervolgens de verdeling van de netto ombuigingen uit het Regeerakkoord over de de elkaders weer.

Tabel 4 Aansluiting netto ombuigingen uit de financiële paragraaf (in miljoenen euro)

	2013	2014	2015	2016	2017
<i>Financiële paragraaf Regeerakkoord</i>					
Netto ombuigingen Regeerakkoord	527	-12	-3 293	-5 874	-8 998
<i>Afwijkende verwerking</i>					
Waarvan motie Zijlstra-Samsom	0	15	15	15	15
Waarvan SDE+	0	0	-20	-80	-395
Waarvan afschaffen PBO's	0	215	222	229	238
Netto ombuigingen Regeerakkoord na verwerking	527	218	-3 076	-5 710	-9 140
<i>Maatregelen Startnota</i>					
Maatregelen RBG-eng	390	-282	-725	-1 552	-2 438
Maatregelen SZA	9	981	1 022	192	-706
Maatregelen BKZ	145	-463	-2 975	-3 891	-5 222
Maatregelen niet-kaderrelevant	-18	-18	-398	-458	-773
Netto ombuigingen Regeerakkoord na verwerking	527	218	-3 076	-5 710	-9 140

In de tabellen 5, 6 en 7 wordt de opbouw van de afzonderlijke deeltkaders weergegeven. Voor alle jaren vormen de (kaderrelevante) meerjarcijfers, zoals gepresenteerd in de departementale begrotingen en de Miljoenennota 2013, het uitgangspunt. Hierin zijn zowel de door het vorige kabinet en de Tweede Kamer voorgenomen maatregelen als de op dat moment bekende macro-economische meerjarenramingen van het CPB verwerkt. Op deze stand zijn alle maatregelen uit het Regeerakkoord en macro-economische doorwerkingen van het Regeerakkoord verwerkt. Tot slot zijn er ook boekingen van «technische aard», zoals uitgaven die voorheen in het uitgavenkader vielen en op grond van de nieuwe begrotingsregels buiten het kader worden gebracht of vice versa. Deze mutaties leiden tot een nieuwe stand Startnota. De stand Startnota vormt het uitgavenkader voor de komende kabinetsperiode. Toekomstige overschrijdingen ten opzichte van deze stand moeten onder het kader worden ingepast.

Tabel 5 laat zien hoe de kaderstand Rijksbegroting in enge zin is opgebouwd ten opzichte van de stand van de uitgaven sinds de Miljoenennota 2013. De stand Startnota geldt voor de komende kabinetsperiode als uitgavenplafond.

Tabel 5 Opbouw kader Rijksbegroting in enge zin (in miljoenen euro)

	2013	2014	2015	2016	2017
Stand Miljoenennota 2013	113 585	117 786	117 866	122 403	126 410
Maatregelen Regeerakkoord	390	-282	-725	-1 552	-2 438
Macro-economische doorwerking Regeerakkoord	107	131	-521	-1 703	-2 846
Overig	-9 856	-10 033	-7 323	-8 424	-9 674
Stand Startnota	104 227	107 602	109 297	110 724	111 452

De maatregelen uit het Regeerakkoord slaan ten dele neer onder het uitgavenkader Rijksbegroting in enge zin; de netto besparing in 2017 bedraagt 2,4 miljard euro. De maatregelen uit het Regeerakkoord hebben eveneens een macro-economische doorwerking. Deze doorwerking is meegenomen in de berekening van de huidige kaderstand. Onder RBG-eng betreft deze doorwerking met name de nominale ontwikkeling en de doorwerking op de huurtoeslag. Tot slot zijn mutaties van een meer technische aard geboekt («Overig» in tabel 5). Deze mutaties betreffen

voornamelijk het buiten het uitgavenkader plaatsen van de rentelasten en de overheveling van het BTW-compensatiefonds naar het gemeente- en provinciefonds.

Tabel 6 geeft de opbouw van het SZA-kader weer. Ook onder het kader SZA slaan maatregelen uit het Regeerakkoord en de gerelateerde macro-economische doorwerking neer. De maatregelen uit het Regeerakkoord raken zowel aan begrotingsgefinancierde uitgaven als premiegefinancierde uitgaven; de macro-economische doorwerking betreft grotendeels de nominale ontwikkeling en de doorwerking op de werkloosheidsuitgaven.

Tabel 6 Opbouw kader Sociale Zekerheid en Arbeidsmarkt (in miljoenen euro)

	2013	2014	2015	2016	2017
Stand Miljoenennota 2013	73 068	75 061	76 691	78 575	80 538
Maatregelen Regeerakkoord	9	981	1 022	192	-706
Macro-economische doorwerking Regeerakkoord	149	520	2 152	1 837	748
Overig	80	378	358	309	313
Stand Startnota	73 306	76 940	80 222	80 912	80 892

Ook voor de raming van het BKZ is de stand begroting 2013 als uitgangspunt genomen (zie tabel 7). Daarna zijn, net als bij de twee andere deulkaders, de maatregelen uit het Regeerakkoord geboekt. De macro-economische doorwerking bestaat grotendeels uit een wijziging in de nominale ontwikkeling van de zorguitgaven als gevolg van de doorrekening van het Regeerakkoord door het CPB.

Tabel 7 Opbouw Budgettair Kader Zorg (in miljoenen euro)

	2013	2014	2015	2016	2017
Stand Miljoenennota 2013	65 801	69 276	72 548	77 215	82 272
Maatregelen Regeerakkoord	145	-463	-2 975	-3 891	-5 222
Macro-economische doorwerking Regeerakkoord	236	838	383	-1 001	-2 537
Overig	0	17	17	43	43
Stand Startnota	66 181	69 667	69 973	72 366	74 556

Bij de vaststelling van de kaders is EMU-saldoneutraal rekening gehouden met de voorgenomen overstap van de UMC's van pensioenfonds ABP naar PGGM per 1 januari 2014. Hierop vindt geen nacalculatie plaats. Hierbij is uitgegaan van lastendekkende sectorfondspremies. In het geval de UMC's onverhoopt later van pensioenfonds switchen, zal de incidentele vrijval ten goede komen aan het generale beeld.

Het inkomstenkader

Ook aan de inkomstenkant geldt een kader. Het kabinet legt via het inkomstenkader aan het begin van de kabinetsperiode vast wat de lastenontwikkeling over de kabinetsperiode wordt en wijkt hier over de kabinetsperiode niet van af. Hiermee zijn beleidsmatige wijzigingen in de EMU-saldo relevante collectieve lasten begrensd. Dit betekent dat mee- en tegenvallende inkomsten ten gunste of ten laste komen van het EMU-saldo. Hierdoor ademt het EMU-saldo mee met de economische ontwikkeling, hetgeen bijdraagt aan de automatische stabilisatie van de conjunctuur.

In het inkomstenkader wordt de lastenontwikkeling over de kabinetsperiode vastgelegd. De ontwikkeling wordt weergegeven in mutaties, dat wil zeggen de verandering ten opzicht van het voorgaande jaar. Het lastenkader moet over de kabinetsperiode sluiten. Tijdelijke afwijkingen van het inkomstenkader dienen zoveel mogelijk te worden vermeden. Tabel 8 geeft het inkomstenkader voor de periode 2013–2017 weer. De totale lastenontwikkeling over de periode 2013–2017 komt uit op 15,6 miljard euro.

Tabel 8 Inkomstenkader 2013–2017 (in miljarden euro; + = lastenverzwaring)

	2013	2014	2015	2016	2017	Cum. 2013–2017
			<i>Mutaties</i>			
Basispad exclusief zorg	6,5	0,9	-1,2	0,2	0,0	6,4
Regeerakkoord exclusief zorg	0,3	2,3	1,6	0,1	0,5	4,8
Zorg	1,8	-0,2	1,8	0,5	0,5	4,4
Totaal	8,6	2,9	2,3	0,8	1,0	15,6

De stijging van de lasten gedurende de kabinetsperiode wordt voor een deel veroorzaakt door de afspraken uit de vorige kabinetsperiode en in het Begrotingsakkoord 2013. Daarnaast wordt een fors deel van de stijging van de lasten veroorzaakt door de stijging van de zorgpremies die het gevolg is van de stijging van de zorguitgaven in de curatieve zorg. De zorgpremies voor de curatieve zorg zijn lastendekkend waardoor een stijging van het zorggebruik van burgers zich vertaalt in hogere zorgpremies.

Verder heeft het kabinet in het Regeerakkoord tot maatregelen besloten die leiden tot een netto lastenverzwaring in belastingen en premies van 4,8 miljard euro over de kabinetsperiode. Op de arbeidsmarkt worden diverse maatregelen genomen om de werking van deze markt te verbeteren. Dit heeft effect op de belastingen en premies. Zo worden de WW en het ontslagrecht aangepast, waardoor de WW-premie stijgt met 1,3 miljard. Hier staat tegenover dat de ontslagkosten voor werkgevers dalen. De arbeidskorting voor werkenden wordt met 500 euro verhoogd. Op de woningmarkt worden eveneens hervormingen doorgevoerd. De aanpassing van de hypotheekrenteaftrek wordt teruggesluisd met een verlenging van de derde belastingschijf. Op de huurmarkt wordt meer ruimte voor huurverhoging gegeven, met name voor scheefwoningers en wordt de verhuurdersheffing geïntensiveerd. Ook aanpassingen in de fiscale behandeling van de pensioenen leiden tot een lastenverzwaring. Tot slot neemt het kabinet verschillende maatregelen om duurzame groei te bevorderen. Hiertoe wordt onder andere de SDE+ regeling uitgebreid.

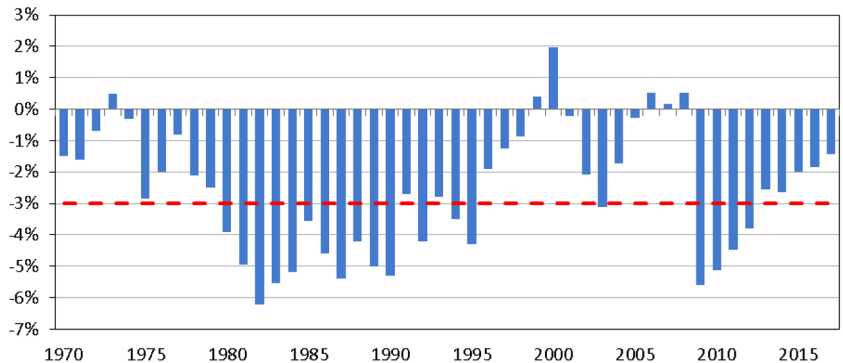
Belastinguitgaven

In lijn met het Regeerakkoord zullen de belastinguitgaven in enge zin worden bijgehouden. De benchmark voor het monitoren van de belastinguitgaven in enge zin wordt bepaald door de raming in de Miljoenennota 2013, aangevuld met de maatregelen uit het Regeerakkoord. In bijlage 4 is de benchmark opgenomen. De maatregelen uit de lastentabel van het Regeerakkoord zijn verwerkt, voor zover het belastinguitgaven betreft. De benchmark zal in volgende Miljoenennota's worden aangepast als bij nadere invulling van beleid ook belastinguitgaven een rol spelen. Dit bijgestelde kader wordt bij het hoofdbesluitvormingsmoment voor de lasten vergeleken met de dan actuele raming om te bepalen of sprake is van een substantiële afwijking.

4. EMU-saldo en EMU-schuld

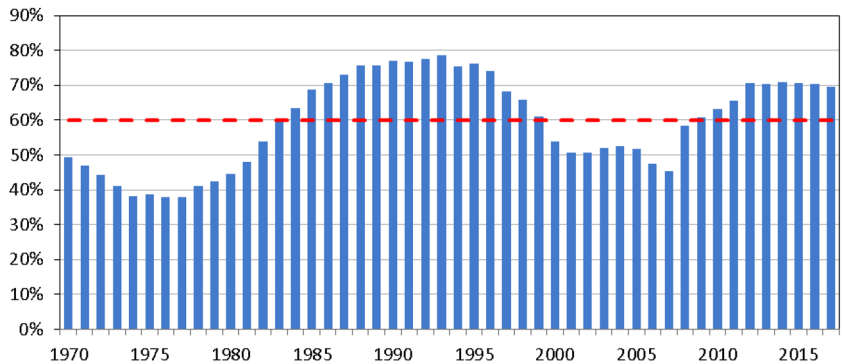
Figuur 1 plaatst de ontwikkeling van het saldopad in historisch perspectief; figuur 2 geeft voor dezelfde periode de ontwikkeling van de EMU-schuld weer. In beide figuren zijn de referentiewaarden uit het Stabiliteits- en Groeipact door middel van een stippellijn opgenomen.

Figuur 1: Ontwikkeling EMU-saldo sinds 1970

De verwachte jaarlijkse verbetering van het EMU-tekort vertaalt zich in de ontwikkeling van de schuldpositie van Nederland: de schuld stabiliseert en zal naar verwachting na 2014 licht dalen.

Figuur 2: Ontwikkeling EMU-schuld sinds 1970

Het structurele saldo is het saldo na correctie voor de conjunctuur en geeft een beeld van de structurele ontwikkeling van de overheidsfinanciën. Het structurele saldo is over de gehele kabinetsperiode beter dan het feitelijke saldo.

Tabel 9 Ontwikkeling feitelijk en structureel EMU-saldo en EMU-schuld vanaf 2013

	2013	2014	2015	2016 ¹	2017 ¹
Feitelijk EMU-saldo Miljoenennota 2013	-2,7	-3,1	-2,7	-2,9	-2,8
Maatregelen Regeerakkoord	0,1	0,5	1,4	1,9	2,3
Macro-economische doorwerking Regeerakkoord	0,0	-0,1	-0,7	-0,9	-0,9
Feitelijk EMU-saldo Startnota	-2,6	-2,7	-2,0	-1,9	-1,4
Structureel EMU-saldo Miljoenennota 2013	-1,2	-1,8	-1,8	-2,4	-2,9
Maatregelen Regeerakkoord	0,1	0,5	1,4	1,9	2,3
Conjunctureel effect	-0,1	-0,1	-0,5	-0,6	-0,6
Structureel EMU-saldo Startnota	-1,2	-1,4	-0,9	-1,1	-1,2
EMU-schuld Miljoenennota 2013	71,9	72,2	72,2	72,4	72,2
Effect Regeerakkoord	-0,1	-0,2	-1,0	-2,1	-3,7
Noemereffect	-0,4	-0,1	0,4	1,0	2,0
Overige schuldmutaties	-1,0	-1,0	-1,0	-0,9	-0,9
EMU-schuld Startnota	70,3	70,9	70,7	70,4	69,5

¹ De beginstanden voor 2016 en 2017 zijn afkomstig uit het MLT-basispad van het CPB zoals dat gepubliceerd is in hoofdstuk 10 van de Actualisatie analyse economische effecten financieel kader Regeerakkoord.

Zowel het feitelijk als het structureel EMU-saldo spelen een rol in de voor Nederland geldende Europese saldodoelstellingen zoals geformuleerd in de buitensporigtekortprocedure in het kader van het Stabiliteits- en Groeipact (SGP).

Bij de huidige macro-economische en beleidsuitgangspunten verbetert het feitelijke EMU-saldo met 1,2 procent bbp over de gehele kabinetsperiode. Het feitelijke tekort wordt naar huidige inzichten in 2013 beneden de 3% bbp gebracht, in lijn met de afspraken uit de buitensporigtekortprocedure. In de periode daarna worden met dit akkoord forse stappen gezet richting feitelijk evenwicht. Daarnaast verbetert het structurele EMU-saldo met gemiddeld 0,9% bbp per jaar in de periode 2011–2013, meer dan de gemiddeld ¾% bbp per jaar die gedurende deze periode gevraagd wordt in de aanbeveling van de Raad aan Nederland in de buitensporigtekortprocedure. Dankzij deze maatregelen wordt de EMU-schuld gestabiliseerd en na 2014 op een dalend pad gebracht. Ook dit sluit aan bij voornoemde aanbeveling.

Wanneer Nederland uit de buitensporigtekortprocedure is ontslagen, gaan de verdere eisen aan het structureel tekort gelden volgens de preventieve arm van het SGP. Dit zal naar verwachting in 2014 gebeuren. Lidstaten in de preventieve arm van het SGP worden geacht geleidelijk aan naar de lidstaatspecifieke middellangetermijndoelstelling (MTO) toe te bewegen. Het Regeerakkoord bevat met in totaal voor 2,3% bbp aan maatregelen een grote beleidsinspanning voor de jaren na 2013.

Een goede beheersing van de het uitgaven- en inkomstenkader is benodigd om het begrotingssaldo niet te laten ontsporen, en om de overheidsschuld op een houdbaar pad te brengen. Maar tevens is het van belang om de risico's binnen de rijksbegroting zoveel mogelijk te beheersen. Het kabinet zal de komende kabinetsperiode onverminderd doorgaan met het reeds ingezette risicobeleid, zo geldt nog steeds een strikt «nee, tenzij»-beleid bij het aangaan van garanties en worden garantieoverzichten nog steeds periodiek gepresenteerd. Daarnaast zal regelmatig integraal inzicht gegeven worden in de (financiële) risico's binnen de begroting. De in de vorige Startnota aangekondigde Commissie Risicoregelingen zal rond de zomer met haar eindrapportage komen.

5. Nadere verdeling ombuigingen en intensiveringen

In bijlage 3 wordt per begrotingshoofdstuk aangegeven waar de ombuigingen neerslaan. De afgesproken intensiveringen worden conform de afspraak uit het Regeerakkoord op de aanvullende begrotingspost van het Rijk gereserveerd. De intensiveringen worden na uitwerking van concrete en doelmatige beleidsplannen in tranches overgeheveld naar departementale begrotingen. Op de aanvullende begrotingspost zal een reservering worden aangehouden voor de indexering van de intensiveringen die aldaar worden gereserveerd.

De taakstelling Rijksoverheid (incl. ZBO's) heeft betrekking op de personele en materiële uitgaven en is toebedeeld aan de departementale begrotingen. Hierbij is de taakstelling van de baten-lastendiensten en ZBO's toegerekend aan de begrotingen van de opdrachtgevende departementen. Een deel van de departementale taakstelling kan gerealiseerd worden met behulp van vijf projecten zoals genoemd in het Regeerakkoord. De verdeling tussen apparaat- en programma uitgaven staat vast. Deze verdeling kan uitsluitend nog gewijzigd worden bij Voorjaarsnota 2013, en dan enkel en alleen indien besparingen voortvloeien uit de vijf SGO-projecten, zoals vermeld onder maatregel A1 in bijlage A van het Regeerakkoord.

Interdepartementaal Beleidsonderzoek Gehandicaptenzorg

Vanwege de substantiële samenloop tussen de taakopdracht van het Interdepartementaal Beleidsonderzoek Gehandicaptenzorg en de maatregelen in het Regeerakkoord op het terrein van de langdurige zorg wordt dit in september jl. gestarte onderzoek beëindigd.

BTW-compensatiefonds

In het Regeerakkoord is afgesproken dat het BTW-compensatiefonds (BCF) wordt afgeschaft. Dit betekent dat in 2014 de laatste betalingen uit het BCF worden gedaan en er met ingang van 2014 geen vorderingen meer kunnen ontstaan op het BCF, zodat het fonds per 2015 daadwerkelijk is opgeheven. De afschaffing van het BCF gaat gepaard met een taakstellende korting van 350 miljoen euro. De BCF-raming zoals opgenomen in de begroting 2013 is met ingang van 2015 structureel verminderd met deze taakstellende korting. Het bedrag dat resteert (ongeveer 2,7 miljard euro) wordt voor 2015 e.v. verdeeld over het Gemeentefonds, het Provinciefonds en de aanvullende begrotingspost. Het bedrag dat gereserveerd is op de aanvullende begrotingspost, 150 miljoen euro, is bedoeld voor het «bruteren» van specifieke uitkeringen die ooit genoteerd zijn. Als bij de uiteindelijke verdeling over departementale begrotingen blijkt dat dit bedrag te hoog dan wel te laag is ingeschat, komt dit ten gunste of ten laste van het Gemeentefonds en het Provinciefonds.

Het EMU-saldo lokale overheden is in 2014 neerwaarts vertekend ten bedrage van 3,1 mld euro vanwege de opheffing van het BCF (er zijn geen gevolgen voor het totale EMU-saldo; het EMU-saldo van het Rijk is evenveel opwaarts vertekend). Door de opheffing komt de jaarlijkse kastransactiecorrectie tussen Rijk en lokale overheden voor de opgebouwde BTW-rechten te vervallen (in het EMU-saldo worden de opgebouwde BTW-rechten niet op kasbasis geregistreerd maar op het moment dat de rechten worden opgebouwd; op kasbasis zijn er in 2014 geen gevolgen). Bij de invoering van het BCF heeft zich in 2003 een

opwaartse vertekening voorgedaan van 0,3% bbp van het EMU-saldo van de lokale overheden en een neerwaartse vertekening van het EMU-saldo van het Rijk met -0,4 procent bbp.

De minister van Financiën,
J.R.V.A. Dijsselbloem

Inleiding

De begrotingsregels zijn de budgettaire spelregels waaraan de coalitie zich aan het begin van een regeringsperiode committeert om een verantwoord financieel beleid te kunnen voeren. Het doel van de begrotingsregels is zowel een doelmatige allocatie van middelen, als een beheersing van de overheidsfinanciën. De begrotingsregels equiperen de coalitie tot het voorkomen van een ongewenste ontwikkeling van het EMU-saldo en de EMU-schuld, d.w.z het voorkomen (of terugdringen) van een overschrijding van de in het Stabiliteits- en Groeipact opgenomen referentiewaarden (maximaal een EMU-tekort van 3 procent bbp en maximaal 60 procent bbp voor de EMU-schuld) en het respecteren van de doelen rondom de Medium-Term Objective (MTO). Het bereiken van gezonde overheidsfinanciën is een gezamenlijk doel van Rijk en medeoverheden, waarin beiden een verantwoordelijkheid hebben.

Het kabinet houdt zich aan Europese begrotingsafspraken van het Stabiliteits- en Groeipact. Het bedrag van 16 miljard netto besparingen, conform de aanbeveling van de Studiegroep Begrotingsruimte, stelt het kabinet in staat deze afspraken na te komen en leidt – in combinatie met onderliggende structurele hervormingen – tot een houdbaarheidoverschot, zodat toekomstige schokken kunnen worden opgevangen en de Nederlandse economie weerbaar wordt voor financiële schokken.

De belangrijkste uitgangspunten van het trendmatig begrotingsbeleid blijven ongewijzigd:

- Er geldt een scheiding tussen inkomsten en uitgaven.
- Voor de uitgaven geldt een onderscheid in drie sectoren (Rijksbegroting in enge zin (RBG-eng), Sociale Zekerheid en Arbeidsmarktbeleid (SZA) en het Budgettair Kader Zorg (BKZ)).
- Voor elke sector wordt een reëel uitgavenkader vastgesteld.
- Elke sector behoort eventuele overschrijdingen binnen het desbetreffende uitgavenkader te compenseren.
- Voor de inkomsten wordt een reëel inkomstenkader vastgesteld en wordt uitgegaan van automatische stabilisatie. Concreet betekent dit dat een meevaller bij de inkomsten niet wordt gebruikt voor extra uitgaven. Andersom hoeft er niet direct bezuinigd te worden op de uitgaven wanneer er sprake is van een tegenvaller aan de inkomstenkant.

In het Regeerakkoord is gekozen voor een aanpassing van de budgettaire spelregels mede op basis van de adviezen uit het veertiende rapport van de Studiegroep Begrotingsruimte. In dit document worden de begrotingsregels voor de inkomsten- en uitgavenkant van de begroting beschreven. Deze set regels is gebaseerd op de gebruikelijke, in het verleden gehanteerde, regels over uitgaven en inkomsten en geven een technische uitwerking van de afspraken die zijn gemaakt in het Regeerakkoord. Dit betreft onder andere¹:

- De Europese begrotingsregels zijn leidend (zie regel 5);
- Een meevallerformule indien Nederland voldoet aan de MTO-doelstelling van het Stabiliteits- en Groeipact en het feitelijk EMU-saldo een meerjarig overschot laat zien. Van het overschot wordt 75 procent bestemd voor aflossing van de staatsschuld en zal 25 procent ingezet worden voor lastenverlichting (zie regel 6);
- Het buiten het kader plaatsen van de rentelasten op de staatsschuld, en daarmee het vervallen van de rentemeevallerformule. De Europese vereisten zijn ook leidend bij rentetegenvallers (regel 22);

¹ In de begrotingsregels is niet geanticipeerd op de uitkomst van het Interdepartementaal Beleidsonderzoek Staatsdeelnemingen.

- Aanscherping van de regels met betrekking tot garanties: garanties zijn in eerste aanleg de financiële verantwoordelijkheid van het verantwoordelijke departement (regel 25).
- Incidentele wijzigingen van de premies zorgverzekeringswet worden niet langer gecompenseerd via incidentele lastenverlichting dan wel lastenverzwaring, maar structurele wijzigingen wel (regel 34).

Algemene regels

Bovengenoemde uitgangspunten worden hieronder verder uitgewerkt, waarbij een onderverdeling wordt gemaakt naar algemene regels, regels die specifiek gelden voor de uitgavenkant, en regels die specifiek gelden voor de inkomstenkant van de begroting. De begrotingsregels omvatten zowel de uitgaven- als de inkomstenkant van de collectieve sector.

1. De begrotingsregels gaan gedurende de kabinetsperiode uit van een scheiding tussen de inkomsten en uitgaven.

Voor de uitgavenkant betekent dit dat wordt uitgegaan van een vast reëel uitgavenkader. De relevante uitgaven dienen gedurende de kabinetsperiode binnen dit kader te blijven. Tijdens een kabinetsperiode moeten uitgavenintensiveringen voor alle jaren van de meerjarencijfers gedekt worden door extensiveringen. Voor de inkomstenkant geldt een reëel inkomstenkader en wordt uitgegaan van automatische stabilisatie. Inkomstenmeevallers komen ten gunste van het EMU-saldo, inkomstentevallers belasten het EMU-saldo. Uitzondering hierop zijn opgenomen in regel 8.

2. Tot de inkomstenkant van de begroting worden de inkomsten gerekend die vallen onder de definitie van een collectieve last.

Een collectieve last is een in Nederland door de overheid opgelegde verplichte betaling aan een overheid waar geen concrete, individuele en met de betaling samenhangende tegenprestatie tegenover staat of waarbij het gaat om een eigen bijdrage voor een voorziening waarvan het gebruik verplicht is.

3. Tot de uitgavenkant van de begroting worden zowel de uitgaven als de niet-belastingontvangsten gerekend.

Het uitgavenkader bevat alle voor het EMU-saldo relevante uitgaven en niet-belastingontvangsten, behalve de uitgaven en niet-belastingontvangsten die expliciet uitgezonderd worden in begrotingsregel 13.

4. Besluitvorming over de hoofdlijnen van de uitgaven- en inkomstenkant van de begroting vindt plaats in het voorjaar bij het hoofdbesluitvormingsmoment.

Op één moment in het jaar wordt door het kabinet integraal besloten over de hoofdlijnen van de uitgaven- en inkomstenkant van de begroting voor zowel het uitvoeringsjaar als het begrotingsjaar. Dit hoofdbesluitvormingsmoment is in het voorjaar. In augustus vindt er nog besluitvorming plaats over de koopkracht en de inkomstenkant van de begroting.

5. Europese begrotingsafspraken zijn leidend.

Het kabinet houdt zich aan de Europese begrotingsafspraken van het Stabiliteits- en Groeipact. De belangrijkste daarvan zijn dat het tekort maximaal 3% bbp bedraagt, dat een verbetering van het structurele saldo

wordt gerealiseerd totdat de MTO wordt bereikt, en dat de schuld zich conform de gestelde eisen ontwikkelt.

6. Meevallerformule

Indien Nederland voldoet aan de MTO-doelstelling van het Stabiliteits- en Groeipact en het feitelijk EMU-saldo na de besluitvorming over de lastenkant in augustus een meerjarig overschot laat zien, dan wordt 75 procent van het overschot bestemd voor aflossing van de staatsschuld en zal een lastenverlichting van 25 procent van het overschot boven de 0 procent bbp worden gegeven.

7. Sanctie ter beheersing van EMU-saldo OPL

Wanneer het EMU-tekort van de lokale overheden bijdraagt aan een (dreigende) overschrijding van de Europese grenzen voor het totale EMU-saldo¹ kan de minister van Financiën ingrijpen, wanneer het bestuurlijk overleg financiële verhoudingen tussen Rijk, VNG, IPO en UvW niet het gewenste resultaat oplevert. De minister van Financiën kan als ultimatum remedium een korting opleggen op het gemeente- en/of provinciefonds. Deze sanctiebepaling zal worden vervangen door de sanctiebepalingen van de Wet Hof, zodra deze van kracht is geworden.

8. Statistische correcties

Statistische correcties blijven bij de toetsing van de desbetreffende kaders buiten beschouwing (zowel bij het inkomsten- als het uitgavenkader). De desbetreffende kaders worden in dat geval opgehoogd of verlaagd, zodat de mutatie geen invloed heeft op de budgettaire ruimte (onder het desbetreffende kader). Er zijn verschillende statistische correcties te onderscheiden. Voor alle statistische correcties geldt dat de mutaties per saldo (ten minste) EMU-saldoneutraal dienen te zijn.

- *Statistische correctie tussen inkomsten en uitgaven*
Bij de wijziging in financiële vormgeving van beleid (van inkomsten naar uitgaven en v.v.) moeten het voorzieningenniveau en de doelgroep nagenoeg gelijk blijven.
- *Statische correctie bij enveloppe-middelen*
Met enveloppe-middelen die gecreëerd zijn in een Regeerakkoord mag tussen de uitgaven- en inkomstenkant geschoven worden bij de specifieke uitwerking van het beoogde beleid.
- *Statistische correctie bij systeemwijzigingen*
Hierbij gaat het om majeure hervormingen waarbij een collectief arrangement anders wordt vormgegeven met zowel aan de uitgaven- als aan de inkomstenzijde mutaties.

9. De budgettaire kaders worden aangepast voor mutaties in de prijs Nationale Bestedingen (pNB).

Voor toetsing van de feitelijke uitgavenontwikkeling en het inkomstenkader worden de in reële termen gedefinieerde budgettaire kaders aangepast aan de nominale ontwikkeling. Als maatstaf voor de nominale ontwikkeling wordt de prijscomponent van de Nationale Bestedingen (pNB) gebruikt. Het inkomstenkader en de budgetdisciplinekaders voor het begrotingsvoorbereidingsjaar worden vastgesteld bij het hoofdbesluitvormingsmoment in het voorjaar op basis van het Centraal Economisch Plan (CEP) en worden in augustus bijgesteld op basis van de Macro Economische Verkenning (MEV). Het kader voor het lopende jaar wordt definitief vastgesteld bij Voorjaarsnota. Wijzigingen nadien in de pNB worden niet meegenomen in de bijstelling van het kader voor het lopende jaar.

¹ Dit geldt voor de grenzen uit een eventuele buitensporigtekortprocedure, maar ook voor de reguliere grenzen zoals vastgelegd in het Stabiliteits- en Groeipact (SGP).

Regels die betrekking hebben op de uitgaven en de niet-belastingontvangsten

10. De begrotingsregels voor de uitgaven hebben betrekking op de drie sectoren: de Rijksbegroting in enge zin, de sector Sociale Zekerheid en Arbeidsmarktbeleid en de Zorgsector.

Compensatie tussen de afzonderlijke budgetdisciplinesectoren kan alleen in uitzonderlijke omstandigheden indien de Ministerraad daartoe besluit. Voor de Rijksbegroting in enge zin worden deze regels ook toegepast op de afzonderlijke begrotingen met de daarbij behorende meerjarencijfers.

11. Afbakening budgetdisciplinesectoren

Uitgangspunt bij het vaststellen van het uitgavenkader is dat uitgaven die meetellen voor het EMU-saldo ook meetellen bij de uitgaven onder het uitgavenkader. Balansverkortingen die relevant zijn voor het EMU-saldo zijn daardoor eveneens relevant voor het uitgavenkader. Uitgangspunt voor de drie budgetdisciplinesectoren zijn de relevante uitgaven minus de relevante niet-belastingontvangsten (NBO). Eigen betalingen in de Zorgsector worden gezien als niet-belastingontvangsten en worden behandeld aan de uitgavenkant van de begroting.

12. Niet-belastingontvangsten

Op grond van begrotingsregel 3 worden de niet-belastingontvangsten als negatieve uitgaven beschouwd. Niet-belastingontvangsten die meetellen voor het EMU-saldo worden betrokken bij de toetsing aan het uitgavenkader, met uitzondering van hetgeen vermeld in begrotingsregel 13. Heffingen van de centrale overheid die vallen onder de definitie van collectieve lasten (zie begrotingsregel 2) worden verantwoord aan de inkomstenkant van de begroting.

13. Niet-kaderrelevante uitgaven en niet-belastingontvangsten

In uitzondering op begrotingsregels 3 en 12 zijn niet relevant voor het uitgavenkader: de uitgaven en ontvangsten van het FES, het saldo van het Diergezondheidsfonds, en het BTW-compensatiefonds, de delfstofbaten en veilingopbrengsten. De rijksbijdragen aan de sociale fondsen, de rentebetalingen aan de sociale fondsen en de premiebijdragen zijn om boekhoudkundige dubbeltellingen te voorkomen niet relevant. De zorgtoeslag, ETS-opbrengsten en SDE+-heffing zijn niet relevant voor het uitgavenkader, wel voor het inkomstenkader.

14. Voor elk van de drie budgetdisciplinesectoren gelden de budgettaire kaders als maatstaf voor de bepaling van over- en onderschrijdingen in de desbetreffende sector.

15. Een overschrijding van de vastgelegde verplichtingenbedragen is slechts toegestaan indien en voor zover de kaseffecten daarvan passen binnen, respectievelijk opgevangen kunnen worden binnen de voor het begrotingsjaar afgesproken (kas)ramingen en de bijbehorende meerjarencijfers.

16. Dreigende overschrijdingen dienen door passende en tijdige maatregelen zoveel mogelijk te worden voorkomen.

17. Iedere overschrijding dient te worden gecompenseerd, met inachtneming van gemaakte afspraken over eindejaarsmarges en compensatie over de jaren heen.

In het kader van de eindejaarsproblematiek kunnen binnen een begroting tot een bepaalde omvang gelden van het ene naar het andere begrotingsjaar worden geschoven. Deze zogeheten eindejaarsmarge bedraagt maximaal 1,0 procent van de (gecorrigeerde) bruto-uitgaven¹.

De fasering van compensatiemaatregelen kan voorlopen op de fasering van de problematiek. Het is ook mogelijk dat de compensatie in de tijd achterloopt, namelijk indien een parallelle fasering van compensatiemaatregelen en problematiek redelijkerwijs niet mogelijk is en alle mogelijkheden voor een regulier en doelmatig kasbeheer zijn uitgeput. Hiervoor wordt een maximale termijn gehanteerd: de duur van de meerjarenramingen (zie begrotingsregel 32). Voorstellen tot intertemporele compensatie lopen mee in de besluitvorming op het hoofdbesluitvormingsmoment. Mutaties van louter statistische aard (zie begrotingsregel 8) blijven bij de toetsing van de feitelijke uitgavenontwikkeling aan de budgettaire kaders buiten beschouwing.

18. Overschrijdingen worden specifiek gecompenseerd.

Specifieke compensatie betekent dat compensatie in de betrokken regeling of elders op de betrokken begroting binnen de sector RBG-*eng* of binnen elk van de twee andere sectoren (BKZ en SZA) gevonden moet worden. Voor compensatie in de premiegefinancierde zorg waarvoor vrije tarieven gelden, staat de overheid bijvoorbeeld het treffen van pakketmaatregelen en eigen betalingen ter beschikking. Voor de overige zorg staan daarnaast onder andere prijs- en volumemaatregelen ter beschikking. De bewindspersoon die verantwoordelijk is voor het beleidsterrein waar de overschrijding zich voordoet, doet in dezelfde budgettaire brief of begroting voorstellen voor specifieke compensatie. Een saldo van tegenvallers boven meevallers op een begroting of binnen een budgetdisciplinesector dient specifiek te worden gecompenseerd via ombuigingen.

19. Meevallers mogen dienen als compensatie voor tegenvallers, maar niet voor beleidsintensiveringen.

Meevallers mogen alleen worden ingezet voor tegenvallers voor zover het niet betreft meevallers bij – tijdens de kabinetsperiode – generaal aan de begroting toegevoegde middelen. Over de aanwending van per saldo meevallers op een begroting of in een budgetdisciplinesector besluit de Ministerraad.

¹ Zie begrotingsregel 29 voor een beschrijving van de Eindejaarsmarge.

20. Over- en onderschrijdingen worden tijdig aan de minister van Financiën gemeld.

Over- en onderschrijdingen worden, los van de reden of oorzaak, zo snel als mogelijk schriftelijk aan de minister van Financiën gemeld. Deze regel geldt ook voor geplande intensiveringen of ombuigingen, deelname aan Europees beleid, of zaken waarop voorafgaand toezicht geldt.

21. Ruimte onder het uitgavenkader, ontstaan door (tijdelijke) meevallers als gevolg van een gunstiger macro-economische ontwikkeling (zoals een lager volume in de sociale zekerheid of een ruilverwinst), mag niet structureel worden aangewend.

22. Rentelasten op de staatsschuld vallen buiten het uitgavenkader.

Rente-uitgaven (en -ontvangsten) samenhangende met de staatsschuld zijn niet relevant voor het kader. Dit bevordert de werking van de automatische stabilisatoren, doordat rentemeevallers niet automatisch leiden tot extra ruimte onder het uitgavenkader en direct worden ingezet ten gunste van het EMU-saldo. Indien op basis van CEP en/of MEV blijkt dat de -3% bbp voor het feitelijk EMU-saldo wordt doorkruist, dan worden de rentetegenvallers ten opzichte van de laatste raming gecompenseerd met uitgavenmaatregelen.

23. Mutaties met een generale behandeling

Dividenden, vastgoed¹ en rente (niet samenhangende met de staatsschuld), alsmede mutaties in de omvang van het budget voor Ontwikkelingssamenwerking vanwege BNP-aanpassing, EU-afrachten, loon- en prijscompensatie en de groei van het gemeente- en provinciefonds worden via het generale beeld verwerkt.

Wanneer opbrengsten uit staatsvermogen zoals rente, dividend, delfstofbaten en veilingopbrengsten een subsidie-element bevatten in de zin dat er sprake is van mogelijke gedeerde opbrengsten als gevolg van beleid, dan dient het subsidie-element op zijn minst vooraf inzichtelijk gemaakt te worden ten behoeve van het hoofdbesluitvormingsmoment.

24. Ingrepen Financiële Sector

Alle kosten en opbrengsten van interventies in de financiële sector met als doel het stabiel houden van het financiële systeem zijn niet relevant voor het uitgavenkader. Ook de kosten en opbrengsten van maatregelen genomen met het oog op de financiële stabiliteit van het Eurogebied zijn niet relevant voor het uitgavenkader. Dit geldt ook voor garantiepremies en mogelijke schade-uitkeringen uit hoofde van de garantieregeling voor uitgifte van middellang schuld papier van banken. Hiermee komen alle kosten en opbrengsten van de interventies in de financiële sector direct ten laste of ten gunste van de staatsschuld.

25. Voor nieuwe garanties en leningen (regelingen) is het «nee, tenzij beleid» van kracht.

Garanties en leningen worden alleen verstrekt indien het Rijk eraan hecht risico's te dragen die niet in de markt kunnen worden gedragen, of indien het rijk doelmatigheidsvoordelen bewerkstelligt. Voor nieuwe garantieregelingen, dan wel aanpassingen in bestaande regelingen dient een toetsingskader ingevuld te worden. Garantiereregelingen (en overige risicoregelingen) zijn volledig voor rekening van het betreffende vakdepartement.

¹ Voor overname van overtollig vastgoed geldt als vastgesteld in de rijksvastgoedportefeuillestrategie een meerjarig generieke middelenafpraak met een budgettair plafond van 150 miljoen euro – inpasbaar binnen EMU-schuld en het EMU-saldo. De reeds bestaande middelenafspraken worden gehonoreerd. De incidenteel ontvangen gelden kunnen niet aangewend worden voor structurele uitgaven.

tement, hetgeen betekent dat schades uit het specifieke beeld moeten worden gecompenseerd. Het betreffende vakdepartement dient voor risicoregelingen een kostendekkende premie te vragen, die een reële weergave vormt van het risico. Nieuwe (verhogingen van) premies worden door het vakdepartement gestort in een begrotingsreserve, voor zover dit nog niet gebeurt.

Alle garantieregelingen vallen onder het voorafgaand toezicht van de minister van Financiën. Nieuwe garanties en leningen (regelingen), dan wel de aanpassingen in bestaande regelingen, zijn altijd onderdeel van de besluitvorming in de ministerraad, in principe bij het hoofdbesluitvormingsmoment.

Alle garantieregelingen worden onderworpen aan een periodieke toets. Deze toets heeft ten doel enerzijds het herbeziën van het nut en de noodzaak van de regeling (heroverweging), en anderzijds de actualisatie van de kwantificering van de risico's en de beprijzing (herwaardering).

26. Niet oormerken van ontvangsten en beleid ten aanzien van begrotingsfondsen

Vanwege de scheiding van uitgaven en ontvangsten én de integrale afweging tussen de diverse uitgavencategorieën is het oormerken van uitgaven en ontvangsten niet wenselijk. Begrotingsfondsen dienen van een voeding voorzien te zijn die volgt uit het gewenste niveau van de uitgaven.

27. Specifieke uitkeringen¹

Voor nieuwe specifieke uitkeringen geldt dat hierover expliciet besloten moet worden in de Ministerraad. Bij het BTW-Compensatiefonds (BCF) kunnen gemeenten en provincies onder bepaalde voorwaarden de door hen betaalde btw terugontvangen. Dit betekent dat nieuwe geldstromen voor nieuwe taken of voor intensiveringen aan gemeenten en provincies exclusief de te declareren btw-component verstrekt moeten worden aan de eindontvanger, om te voorkomen dat de btw-component dubbel wordt vergoed (de eerste keer als onderdeel van de nieuwe geldstroom en de tweede keer door declaratie van de btw bij het BCF). Concreet betekent dit dat het vakdepartement in kwestie voor nieuwe geldstromen of voor intensiveringen van bestaande taken en daarmee samenhangende geldstromen zorgt voor een volledige dekking van de geldstroom inclusief de btw-component. De btw-component wordt vervolgens door het vakdepartement afgedragen aan de begroting van het BCF; de nieuwe geldstroom exclusief btw wordt verstrekt aan de gemeente(n) of provincie(s) in kwestie.

28. Publiek Private Samenwerking

Conform EU-regelgeving kunnen projecten alleen als Publiek Private Samenwerking (PPS) worden bestempeld wanneer er voldoende risico's overgedragen worden aan de private sector. Ingeval van PPS vindt een budgettair neutrale omzetting plaats van het (kas) budget (van een departement) in (meerjarige) beschikbaarheidbudgetten van een departement. Technisch gezien betekent dit een verlaging van het uitgavenkader (van het begrotingstotaal van het desbetreffende ministerie) in de jaren waarin een kasbudget voorhanden is en een per saldo even grote verhoging van het uitgavenkader (van het begrotingstotaal van het desbetreffende ministerie) in de jaren waar een beschikbaarheidsvergoeding nodig is, met dien verstande dat de efficiencywinst ten gunste

¹ Na de beoogde afschaffing van het BCF per 1-1-2015 komt deze regel voor wat betreft het BCF te vervallen.

van het desbetreffende departement komt. Voor het infrastructuurfonds geldt dat de toegestane uitgavenruimte voor beschikbaarheidsvergoedingen 20 procent is.

29. Eindejaarsmarge

De eindejaarsmarge creëert de mogelijkheid binnen een begroting tot een bepaalde omvang gelden van het ene naar het andere begrotingsjaar te schuiven binnen de sector Rijk. Dit ter voorkoming van een ondoelmatige besteding van middelen aan het einde van het jaar. De eindejaarsmarge bedraagt 1,0 procent van het gecorrigeerde begrotingstotaal. In overleg met Financiën kan een hogere eindejaarsmarge worden vastgesteld. Voor de bepaling van het gecorrigeerde begrotingstotaal wordt uitgegaan van de bruto-uitgaven stand Ontwerpbegroting. Voor de begrotingsfondsen geldt deze eindejaarsmarge niet.

De hoogte van het feitelijk gebruik door de departementen van de eindejaarsmarge wordt in eerste instantie bepaald bij Voorlopige Rekening. De overgehevelde bedragen worden bij de Voorjaarsnota aan de begrotingen toegevoegd. De definitieve omvang van het feitelijk gebruik wordt bepaald op basis van de Slotwet.

Gelijktijdig met het toevoegen bij Voorjaarsnota wordt, onder de veronderstelling dat ook het komende jaar gebruik zal worden gemaakt van de eindejaarsmarge, op een aanvullende post een ramingstechnische veronderstelling opgenomen (de zogenaamde in=uit-taakstelling). De combinatie van de toevoeging aan de begrotingen en de ramingstechnische veronderstelling, bewerkstelligt dat het totale uitgavenbeeld niet wijzigt. Onderuitputting die optreedt na de Voorjaarsnota kan worden aangewend ter realisatie van de taakstelling.

30. Consolidatiesaldo baten-lastendiensten

Onderuitputting in de liquide middelen van baten-lastendiensten komt tot uitdrukking in het consolidatiesaldo van deze diensten. Dit geldt ook voor onderdelen van het Rijk die – zonder de status van baten-lastendienst – werken met een baten-lastenstelsel. Het consolidatiesaldo van baten-lastendiensten is net zoals de leen- en depositofaciliteit niet relevant voor het uitgavenkader. Door op het hoofdbesluitvormingsmoment de plannen van baten-lastendiensten te toetsen, wordt de relatie met het EMU-saldo in het oog gehouden.

31. Leenaanvragen RWT's

De leenaanvragen van RWT's (en andere voor geïntegreerd middelenbeheer in aanmerking komende instellingen) in het kader van geïntegreerd middelenbeheer dienen door een RWT bij de betreffende vakminister te worden ingediend. Het is de taak van het vakdepartement om te toetsen op onder meer budgettaire inpasbaarheid, nut en noodzaak van de lening en of de lening wel wordt aangewend voor de publieke taak.

32. Opbouw meerjarencijfers en extrapolatie

De ramingen van de uitgaven voor het begrotingsjaar en elk van de vier daaropvolgende jaren (de meerjarenramingen) bestaan uit:

- De uitgaven die voortvloeien uit verplichtingen die zijn aangegaan tot en met het lopende begrotingsjaar of in dat jaar zullen worden aangegaan;
- De uitgaven die voortvloeien uit verplichtingen die in het eerstvolgende begrotingsjaar zullen worden aangegaan;

- De uitgaven die voortvloeien uit verplichtingen die in de jaren volgend op het eerstvolgende begrotingsjaar moeten worden aangegaan, omdat deze een technisch noodzakelijke voortzetting vormen van reeds eerdere aangegane verplichtingen;
- De overige verplichtingen, voortvloeiend uit bestaand beleid of afspraken op kabinets- of ministerieel niveau die in de jaren volgend op het eerstvolgend begrotingsjaar worden aangegaan.

Voor het extrapoleren van de meerjarencijfers gelden de volgende uitgangspunten:

1. Bij de ramingen wordt rekening gehouden met bestaande wettelijke regelingen.
2. Het extrapolatiejaar voor de departementale begrotingen en fondsen wordt beleidsarm geëxtrapolerd. De demografische ontwikkeling is bepalend voor het beleidsarm extrapoleren. In alle gevallen moet het gaan om aan te gane verplichtingen en daaruit voortvloeiende uitgaven op grond van de voortzetting van bestaand of ongewijzigd beleid, of om uitgaven die door expliciete besluiten van de minister van Financiën of het kabinet zijn geaccordeerd. Indien bestaand beleid niet noodzakelijkerwijze impliceert dat nieuwe verplichtingen worden aangegaan (bijvoorbeeld bij projecten of eenmalige investeringen), dient te worden verondersteld dat geen nieuwe verplichtingen worden aangegaan, tenzij is besloten om het beleid te continueren.
3. Voor de economische groei wordt aangesloten bij de gemiddelde ontwikkeling uit de kabinetsperiode, zoals verondersteld is bij het opstellen van de uitgavenkaders.
4. Het extrapolatiejaar wordt kwantitatief (met prestatiegegevens) onderbouwd. Wanneer geen expliciete andersluidende afspraken bestaan, dienen het volume en de prijs die ten grondslag liggen aan de ramingen, constant gehouden te worden.
5. Het extrapolatiejaar wordt ook kwalitatief (welke programma's, projecten, bijdragen, etc.) onderbouwd.
6. De ramingen dienen te zijn gebaseerd op het in ongewijzigd tempo realiseren van meerjarige projecten.
7. Wanneer reeds is afgesproken dat instrumenten een afloop kennen, dient deze afloop tot uiting te komen in de extrapolatie.

Regels die betrekking hebben op de inkomsten

33. Maatregelen aan de inkomstenkant van de begroting worden gemeten volgens de definitie van de inkomstenindicator.

De inkomstenindicator wordt gedefinieerd als het budgettaire effect van elke wijziging in bestaand overheidsbeleid op de voor het EMU-saldo relevante collectieve inkomsten. De definitie van de collectieve inkomsten is conform de definitie in de Nationale Rekeningen van het CBS.

Dit betekent dat de zorgpremies worden meegenomen in de meting van de inkomstenindicator. Deze worden berekend op basis van de gemiddelde nominale premie voor een polis van het basispakket. Vanwege de nauwe samenhang met de zorgpremie, wordt de zorgtoeslag ook meegenomen in de meting van de inkomstenindicator.

34. Voor de beheersing aan de inkomstenkant geldt een reëel inkomstenkader.

Het inkomstenkader is vastgesteld in het regeerakkoord. Gedurende de kabinetsperiode dient de ontwikkeling van de inkomstenindicator gelijk te zijn aan het inkomstenkader. Tijdelijke afwijkingen van het inkomstenkader dienen zoveel mogelijk te worden vermeden.

Met incidentele lastenmutaties als gevolg van de zorgpremies wordt als volgt omgegaan. Incidentele lastenstijgingen als gevolg van een incidentele stijging van de zorgpremies worden (na de doorwerking van de zorgtoeslag) niet teruggesluisd met lagere incidentele lasten elders. Structurele stijgingen zullen wel worden teruggesluisd.

35. Afwijkende boekingen voor het inkomstenkader

Het inkomstenkader wordt aangepast voor intertemporele effecten die betrekking hebben op de omkeerregel (op basis van de netto-contante waarde methode). Aanpassing van het inkomstenkader voor intertemporele effecten van overige maatregelen dient met grote terughoudendheid te worden toegepast, zowel wat betreft het effect op het EMU-saldo als het type maatregelen waarop de methode wordt toegepast.

Particuliere betalingen komen niet ten goede aan de overheid en worden daarom niet meegenomen bij de meting van de inkomstenindicator. Wel geldt dat bij een financieringsverschuiving tussen publiek en privaat als gevolg van een systeemwijziging waarbij de rechten en plichten ongewijzigd blijven, het mogelijk is om zowel het inkomstenkader als het uitgavenkader statistisch te corrigeren¹. Deze financieringsverschuiving dient neutraal te zijn voor het EMU-saldo.

Het inkomstenkader kan statistisch worden gecorrigeerd voor evident boekhoudkundige financieringsverschuivingen tussen de uitgaven- en de inkomstenkant (zie regel 8, statistische correcties).

36. Beheersing belastinguitgaven

Beheersingskader

De zogenoemde «belastinguitgaven» en de budgettaire derving van andere fiscale regelingen vallen om praktische redenen niet onder een met de uitgaven vergelijkbaar strikt beheersingskader. Beleidsmatige mutaties aan de inkomstenkant en nieuwe fiscale regelingen worden geboekt onder het inkomstenkader.

Toetsingskader belastinguitgaven.

Voor de introductie van nieuwe dan wel intensiveringen van bestaande belastinguitgaven en de evaluatie van deze regelingen geldt een restrictief toetsingskader, zoals opgenomen in de RBV. Met behulp van het toetsingskader kan worden afgewogen of (de intensivering van) een fiscale maatregel al dan niet de voorkeur heeft.

Budgettering van individuele belastinguitgaven

Voor nieuwe belastinguitgaven en intensiveringen van bestaande belastinguitgaven geldt dat het budgettaire beslag van een dergelijke maatregel wordt gebudgetteerd indien uitvoerbaar. Voor bestaande belastinguitgaven worden bij een evaluatie de mogelijkheden van (nadere) budgettering bezien.

Monitoring van individuele belastinguitgaven

In een bijlage van de Miljoenennota is het budgettaire beslag van belastinguitgaven (in enge zin) en van de inkomstenbepalende regelingen eigen woning en pensioenen opgenomen. Het budgettaire beslag van de belastinguitgaven in enge zin wordt tevens afgezet tegen de

¹ Pakketbeperkingen en mutaties in eigen betalingen in de zorg worden niet begrepen als een systeemwijziging in deze zin.

aan het begin van de kabinetsperiode verwachte ontwikkeling. Bij substantiële opwaartse afwijkingen van de endogene ontwikkeling ten opzichte van de aan het begin van de kabinetsperiode verwachte ontwikkeling kan dit aanleiding geven tot maatregelen, waarbij deze maatregelen niet relevant zijn voor het inkomstenskader.

Tabel 1 Budgettaire kerngegevens (in miljoenen euro)

	2013	2014	2015	2016	2017
Inkomsten (belastingen en sociale premies)	237 411	245 883	251 857	258 047	264 550
Netto uitgaven onder het uitgavenkader	243 715	254 210	259 492	264 003	266 900
Rijksbegroting in enge zin	104 227	107 602	109 297	110 724	111 452
Sociale Zekerheid en Arbeidsmarkt	73 306	76 940	80 222	80 912	80 892
Budgettair Kader Zorg	66 181	69 667	69 973	72 366	74 556
Overige netto uitgaven	6 273	3 378	3 617	4 971	6 266
Gasbaten	-12 000	-11 200	-10 700	-10 400	-10 000
Rentelasten	9 710	9 809	9 695	10 312	11 130
Zorgtoeslag	4 803	4 538	4 664	5 050	5 387
Overig	3 760	231	-42	9	-251
Totale netto uitgaven	249 988	257 588	263 109	268 974	273 166
EMU-saldo centrale overheid	-12 577	-11 705	-11 252	-10 926	-8 616
EMU-saldo lokale overheden	-3 401	-5 380	-1 901	-1 601	-1 301
Feitelijk EMU-saldo	-15 978	-17 085	-13 153	-12 527	-9 917
Feitelijk EMU-saldo (in procenten bbp)	-2,6%	-2,7%	-2,0%	-1,9%	-1,4%
EMU-schuld (in miljarden euro)	440	457	466	475	481
EMU-schuld (in procenten bbp)	70,3%	70,9%	70,7%	70,4%	69,5%
Bruto binnenlands product (in miljarden euro)	625	644	659	675	693

Tabel 2 Vaststellen totale uitgavenkader (in miljoenen euro)

	2013	2014	2015	2016	2017
1. Raming totale uitgavenkader Regeerakkoord	243 715	254 210	259 492	264 003	266 900
2. Raming deflator prijs Nationale Bestedingen (pNB) MLT 2013–2017	1,0243	1,0459	1,0644	1,0793	1,0926
3. Reële ijklijn	237 933	243 049	243 790	244 605	244 290
4. Actuele raming prijs Nationale Bestedingen (pNB)	1,0243	1,0459	1,0644	1,0793	1,0926
5. Statistische correcties	0	0	0	0	0
6. Uitgavenkader in lopende prijzen	243 715	254 210	259 492	264 003	266 900

Tabel 3 Vaststellen kader Rijksbegroting in enge zin (in miljoenen euro)

	2013	2014	2015	2016	2017
1. Raming kader RBG-eng Regeerakkoord	104 227	107 602	109 297	110 724	111 452
2. Raming deflator prijs Nationale Bestedingen (pNB) MLT 2013–2017	1,0243	1,0459	1,0644	1,0793	1,0926
3. Reële ijklijn	101 754	102 878	102 683	102 589	102 011
4. Actuele raming prijs Nationale Bestedingen (pNB)	1,0243	1,0459	1,0644	1,0793	1,0926
5. Overboekingen	0	0	0	0	0
6. Statistische correcties	0	0	0	0	0
7. Kader RBG-eng in lopende prijzen	104 227	107 602	109 297	110 724	111 452

Tabel 4 Vaststellen kader Sociale Zekerheid en Arbeidsmarkt (in miljoenen euro)

	2013	2014	2015	2016	2017
1. Raming kader SZA Regeerakkoord	73 306	76 940	80 222	80 912	80 892
2. Raming deflator prijs Nationale Bestedingen (pNB) MLT 2013–2017	1,0243	1,0459	1,0644	1,0793	1,0926
3. Reële ijklijn	71 567	73 562	75 368	74 967	74 040
4. Actuele raming prijs Nationale Bestedingen (pNB)	1,0243	1,0459	1,0644	1,0793	1,0926
5. Overboekingen	0	0	0	0	0
6. Statistische correcties	0	0	0	0	0
7. Kader SZA in lopende prijzen	73 306	76 940	80 222	80 912	80 892

Tabel 5 Vaststellen Budgettair Kader Zorg (in miljoenen euro)

	2013	2014	2015	2016	2017
1. Raming kader BKZ Regeerakkoord	66 181	69 667	69 973	72 366	74 556
2. Raming deflator prijs Nationale Bestedingen (pNB) MLT 2013–2017	1,0243	1,0459	1,0644	1,0793	1,0926
3. Reële ijklijn	64 611	66 609	65 739	67 049	68 240
4. Actuele raming prijs Nationale Bestedingen (pNB)	1,0243	1,0459	1,0644	1,0793	1,0926
5. Overboekingen	0	0	0	0	0
6. Statistische correcties	0	0	0	0	0
7. Kader BKZ in lopende prijzen	66 181	69 667	69 973	72 366	74 556

Tabel 6 Netto uitgaven Rijksbegroting in enge zin (in miljoenen euro)

	2013	2014	2015	2016	2017
1 De Koning	40	40	40	40	40
2A Staten-Generaal	133	131	133	131	127
2B Overige Hoge Colleges van Staat en Kabinetten	107	106	101	99	97
3 Algemene Zaken	56	54	56	55	55
4 Koninkrijksrelaties	89	86	84	82	72
5 Buitenlandse Zaken	11 005	11 041	11 426	11 560	11 730
6 Veiligheid en Justitie	10 649	10 350	10 028	9 846	9 574
7 Binnenlandse Zaken	528	464	443	409	361
8 Onderwijs, Cultuur en Wetenschap	31 740	32 038	31 722	31 280	31 233
9A Nationale Schuld (Transactiebasis)	17	17	17	17	17
9B Financiën	1 905	2 224	2 004	1 887	1 709
10 Defensie	7 296	7 090	7 053	7 070	7 057
12 Infrastructuur & Milieu	9 897	10 333	9 319	9 626	9 472
13 Economische Zaken	4 804	4 378	4 119	4 040	4 241
15 Sociale Zaken en Werkgelegenheid	498	468	391	391	391
16 Volksgezondheid, Welzijn en Sport	3 869	3 759	3 554	3 408	3 344
17 Buitenlandse Handel & Ontwikkelingssamenwerking	75	73	63	64	59
18 Wonen & Rijksdienst	2 332	2 523	2 675	2 887	3 124
50 Gemeentefonds	16 486	16 188	17 805	17 833	17 746
51 Provinciefonds	1 138	964	1 087	1 064	1 068
55 Infrastructuurfonds	0	0	0	0	0
60 Accres Gemeentefonds	88	879	942	1 114	1 284
61 Accres Provinciefonds	7	72	77	91	105
64 BES-fonds	32	32	32	32	32
65 Deltafonds	0	0	0	0	0
80 Prijsbijstelling	952	1 699	2 252	2 831	3 192
81 Arbeidsvoorwaarden	192	1 300	1 863	2 450	2 991
84 Indexering WSF	15	31	46	59	70
86 Algemeen	277	1 263	1 966	2 360	2 263
HGIS ¹	(4 868)	(4 736)	(4 903)	(4 794)	(4 407)
Totaal Netto Rijksbegroting in enge zin	104 227	107 602	109 297	110 724	111 452

¹ In deze tabel zijn de netto uitgaven Internationale Samenwerking toegerekend aan de begrotingen waarop deze worden verantwoord. De totale netto uitgaven voor Internationale Samenwerking zijn tussen haakjes vermeld en lopen niet mee in de totaalstelling.

Tabel 7 Netto uitgaven sociale zekerheid (in miljoenen euro)

	2013	2014	2015	2016	2017
15 Sociale Zaken en Werkgelegenheid	19 625	20 215	20 771	20 649	20 537
AP Aanvullende posten	327	1 238	1 650	1 904	2 142
Netto begrotingsgefinancierde uitgaven	19 953	21 453	22 422	22 553	22 679
40 Sociale Verzekeringen	53 354	55 487	57 801	58 360	58 213
Netto premiegefinancierde uitgaven	53 354	55 487	57 801	58 360	58 213
Netto uitgaven kader SZA	73 307	76 940	80 222	80 912	80 892

Tabel 8 Netto uitgaven zorg (in miljoenen euro)

		2013	2014	2015	2016	2017
16	Volksgezondheid, Welzijn en Sport	630	630	302	287	297
50	Gemeentefonds (WMO)	1 477	1 388	502	333	333
AP	Aanvullende posten	22	160	989	1 113	1 409
	Netto begrotingsgefinancierde uitgaven	2 130	2 178	1 794	1 732	2 038
41	Premiegefinancierde uitgaven Zorg	64 051	67 490	68 180	70 634	72 517
	Netto premiegefinancierde uitgaven	64 051	67 490	68 180	70 634	72 517
	Netto uitgaven kader Zorg	66 181	69 667	69 973	72 366	74 556

Tabel 9 Overige netto uitgaven (in miljoenen euro)

		2013	2014	2015	2016	2017
	Gasbaten	-12 000	-11 200	-10 700	-10 400	-10 000
	Rentelasten	9 710	9 809	9 695	10 312	11 130
	Zorgtoeslag	4 803	4 538	4 664	5 050	5 387
	BTW-compensatiefonds	2 895	3 079	0	0	0
	Landbouw- en overige bestemmingsheffingen	-388	-390	-387	-425	-741
	Klimaatverandering en luchtkwaliteit (ETS)	-120	-200	-200	-200	-200
	SDE+	-118	-218	-318	-432	-501
	Werkgeversbijdrage kinderopvang	-1 088	-1 101	-1 115	-1 128	-1 128
	Bemiddelingskosten zorgverzekeraars	2 145	2 195	2 232	2 268	2 303
	Netto opbrengsten interventies financiële sector	-690	-699	-512	-464	-459
	Ktv's rijk	1 312	-2 349	338	463	545
	Overige posten	-187	-86	-80	-72	-70
	Totaal overige netto uitgaven	6 273	3 378	3 617	4 971	6 266

Tabel 10 Netto gecorrigeerde rijksuitgaven (NGRU), van begroting naar accres (in miljoenen euro)

		2013	2014	2015	2016	2017
1	De Koning	40	40	40	40	40
2A	Staten-Generaal	133	131	133	131	127
2B	Overige Hoge Colleges van Staat en Kabinetten	107	106	101	99	97
3	Algemene Zaken	56	54	56	55	55
4	Koninkrijksrelaties	89	86	84	82	72
5	Buitenlandse Zaken	11 005	11 041	11 426	11 560	11 730
6	Veiligheid en Justitie	10 649	10 350	10 028	9 846	9 574
7	Binnenlandse Zaken	528	464	443	409	361
8	Onderwijs, Cultuur en Wetenschap	31 740	32 038	31 722	31 280	31 233
9A	Nationale Schuld (Transactiebasis)	17	17	17	17	17
9B	Financiën	1 905	2 224	2 004	1 887	1 709
10	Defensie	7 296	7 090	7 053	7 070	7 057
12	Infrastructuur & Milieu	9 897	10 333	9 319	9 626	9 472
13	Economische Zaken	4 804	4 378	4 119	4 040	4 241
15	Sociale Zaken en Werkgelegenheid	20 123	20 683	21 162	21 040	20 929
16	Volksgezondheid, Welzijn en Sport	4 499	4 389	3 856	3 695	3 641
17	Buitenlandse Handel & Ontwikkelingssamenwerking	75	73	63	64	59
18	Wonen & Rijksdienst	2 332	2 523	2 675	2 887	3 124
50	Gemeentefonds	17 963	17 577	18 307	18 165	18 078
51	Provinciefonds	1 138	964	1 087	1 064	1 068
AP	Aanvullende Posten	1 914	6 674	9 818	11 953	13 487
A	Totaal netto uitgaven¹	126 309	131 233	133 512	135 009	136 170
B	Totaal correcties²	-36 272	-36 849	-38 777	-39 384	-39 671
C	Totaal netto gecorrigeerde rijksuitgaven (=A+B)	90 038	94 384	94 735	95 625	96 498
	Accres (in procenten) ((C_t-C_{t-1})/C_{t-1})	0,11%³	4,83%	0,37%	0,94%	0,91%

¹ Het totaal van de netto uitgaven bestaat uit de netto begrotingsgefinancierde uitgaven onder de dekkaders RBG-eng, SZA en BKZ.

² Tabel 11 geeft een overzicht van de correcties.

³ De netto gecorrigeerde rijksuitgaven in 2012 bedragen 89 943 miljoen euro. Voor het accrespercentage voor 2013 geldt: (90 038 – 89 943)/89 943 = 0,11%.

Tabel 11 Correcties voor NGRU (in miljoenen euro)

	2013	2014	2015	2016	2017
Studieleningen en radiofrequenties	1 420	1 275	1 091	724	690
Rentelasten	0	0	0	0	0
EU-afdrachten (inclusief landbouwheffingen)	-6 957	-7 350	-7 640	-7 884	-8 068
HGIS	-4 868	-4 736	-4 903	-4 794	-4 407
WWB	-5 261	-5 435	-5 223	-5 324	-5 373
GF/PF	-17 720	-18 103	-19 910	-20 102	-20 202
WMO en opleidingsfonds	-2 130	-2 178	-1 793	-1 733	-2 038
Overboekingen RBG-eng – GF/PF	545	662	689	535	534
Overige financieringsverschuivingen	-1301	-984	-1086	-808	-808
Totaal correcties	-36 272	-36 849	-38 777	-39 384	-39 671

1. De Koning

<i>In miljoenen euro</i>								
1	De Koning	2013	2014	2015	2016	2017	struc	struc in
	Uitgaven							
	Stand MN 2013 (excl. HGIS, cat. 2)	39,9	39,8	39,7	39,6	39,6		
	<i>Mutaties Regeerakkoord</i>							
	<i>Hervikaveling</i>							
	<i>Overig</i>							
	Stand Startnota (excl. HGIS, cat. 2)	39,9	39,8	39,7	39,6	39,6		
	Niet-belastingontvangsten							
	Stand MN 2013 (excl. HGIS, cat. 2)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0		
	<i>Mutaties Regeerakkoord</i>							
	<i>Hervikaveling</i>							
	<i>Overig</i>							
	Stand Startnota (excl. HGIS, cat. 2)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0		

2A. Staten-Generaal

<i>In miljoenen euro</i>								
2A	Staten-Generaal	2013	2014	2015	2016	2017	struc	struc in
	Uitgaven							
	Stand MN 2013 (excl. HGIS, cat. 2)	135,9	133,9	135,8	135,471	132,5		
A1	<i>Mutaties Regeerakkoord</i> Rijksoverheid (incl. ZBO's)	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>-1,1</i>	<i>-2,3</i>	<i>-2,6</i>	2018
	<i>Hervkaveling</i>							
	<i>Overig</i>							
	Stand Startnota (excl. HGIS, cat. 2)	135,9	133,9	135,8	134,3	130,2		
	Niet-belastingontvangsten							
	Stand MN 2013 (excl. HGIS, cat. 2)	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0		
	<i>Mutaties Regeerakkoord</i>							
	<i>Hervkaveling</i>							
	<i>Overig</i>							
	Stand Startnota (excl. HGIS, cat. 2)	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0		

2B. Hoge Colleges van Staat

<i>In miljoenen euro</i>								
2B	Hoge colleges van Staat	2013	2014	2015	2016	2017	struc	struc in
	Uitgaven							
	Stand MN 2013 (excl. HGIS, cat. 2)	111,9	111,0	106,3	105,8	105,6		
A1	<i>Mutaties Regeerakkoord</i> Rijksoverheid (incl. ZBO's)	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>-1,9</i>	<i>-3,7</i>	<i>-4,4</i>	2018
	<i>Hervkaveling</i>							
	<i>Overig</i>							
	Stand Startnota (excl. HGIS, cat. 2)	111,9	111,0	106,3	104,0	101,9		
	Niet-belastingontvangsten							
	Stand MN 2013 (excl. HGIS, cat. 2)	5,3	5,3	5,3	5,3	5,3		
	<i>Mutaties Regeerakkoord</i>							
	<i>Hervkaveling</i>							
	<i>Overig</i>							
	Stand Startnota (excl. HGIS, cat. 2)	5,3	5,3	5,3	5,3	5,3		

3. Algemene Zaken

<i>In miljoenen euro</i>								
3	Algemene Zaken	2013	2014	2015	2016	2017	struc	struc in
	Uitgaven							
	Stand MN 2013 (excl. HGIS, cat. 2)	62,2	60,9	62,2	61,8	61,5		
A1	<i>Mutaties Regeerakkoord</i> Rijksoverheid (incl. ZBO's)	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>-1,0</i>	2018
	<i>Hervikaveling</i>							
	<i>Overig</i>							
	Stand Startnota (excl. HGIS, cat. 2)	62,2	60,9	62,2	61,8	61,5		
	Niet-belastingontvangsten							
	Stand MN 2013 (excl. HGIS, cat. 2)	6,6	6,5	6,5	6,5	6,5		
	<i>Mutaties Regeerakkoord</i>							
	<i>Hervikaveling</i>							
	<i>Overig</i>							
	Stand Startnota (excl. HGIS, cat. 2)	6,6	6,5	6,5	6,5	6,5		

4. Koninkrijksrelaties

<i>In miljoenen euro</i>								
4	Koninkrijksrelaties	2013	2014	2015	2016	2017	struc	struc in
	Uitgaven							
	Stand MN 2013 (excl. HGIS, cat. 2)	277,5	257,1	256,5	240,0	272,9		
A1	<i>Mutaties Regeerakkoord</i> Rijksoverheid (incl. ZBO's)	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>-1,0</i>	<i>-1,0</i>	2018
	<i>Hervervakeling</i>							
	<i>Overig</i>							
	Stand Startnota (excl. HGIS, cat. 2)	277,5	257,1	256,5	240,0	271,9		
	Niet-belastingontvangsten							
	Stand MN 2013 (excl. HGIS, cat. 2)	32,9	32,2	31,8	31,8	31,8		
	<i>Mutaties Regeerakkoord</i>							
	<i>Hervervakeling</i>							
	<i>Overig</i>							
	Stand Startnota (excl. HGIS, cat. 2)	32,9	32,2	31,8	31,8	31,8		

5. Buitenlandse Zaken

<i>In miljoenen euro</i>								
5	Buitenlandse Zaken	2013	2014	2015	2016	2017	struc	struc in
	Uitgaven							
	Stand MN 2013 (excl. HGIS, cat. 2)	7 389,7	7 794,6	8 097,4	8 354,2	8 551,4		
	<i>Mutaties Regeerakkoord</i>							
	<i>Herverkaveling</i>							
	Van EZ naar BZ ¹	10,2	9,7	9,5	9,5	9,5	9,4	
	<i>Overig</i>							
	Stand Startnota (excl. HGIS, cat. 2)	7 389,7	7 794,6	8 097,4	8 354,2	8 551,4		
	Niet-belastingontvangsten							
	Stand MN 2013 (excl. HGIS, cat. 2)	718,5	725,2	731,3	739,8	754,6		
	<i>Mutaties Regeerakkoord</i>							
	<i>Herverkaveling</i>							
	<i>Overig</i>							
	Stand Startnota (excl. HGIS, cat. 2)	718,5	725,2	731,3	739,8	754,6		

¹ De budgetten behorend bij de herverkaveling van de EZ-begroting naar de BH&OS- en BZ-begroting worden toegevoegd aan de totaalstand van de HGIS (zie tabblad HGIS).

6. Veiligheid en Justitie

In miljoenen euro

6	Veiligheid en Justitie	2013	2014	2015	2016	2017	struc	struc in
	Uitgaven							
	Stand MN 2013 (excl. HGIS, cat. 2)	11 157,8	10 918,3	10 759,9	10 721,8	10 622,9		
	<i>Mutaties Regeerakkoord</i>	0,0	-33,0	-65,0	-174,0	-310,0	-365,0	
A1	Rijksoverheid (incl. ZBO's)				-109,0	-245,0	-300,0	2018
B11	Doelmatiger strafrechtsketen		-30,0	-60,0	-60,0	-60,0	-60,0	
F61	WW/ontslag (ten opzichte van basispad)		-3,0	-5,0	-5,0	-5,0	-5,0	
	<i>Hervikaveling</i>	814,2	788,5	693,3	673,2	651,4	642,0	
	van BZK naar VenJ	814,2	788,5	693,3	673,2	651,4	642,0	
	<i>Overig</i>							
	Stand Startnota (excl. HGIS, cat. 2)	11 972,0	11 673,8	11 388,2	11 221,0	10 964,3		
	Niet-belastingontvangsten							
	Stand MN 2013 (excl. HGIS, cat. 2)	1 362,1	1 364,8	1 343,2	1 355,2	1 365,2		
	<i>Mutaties Regeerakkoord</i>	0,0	0,0	70,0	70,0	70,0	70,0	
I91	Doorberekenen kosten strafzaken en detentie aan veroorzaker			60,0	60,0	60,0	60,0	
J103	Af fromen kansspelbelasting			10,0	10,0	10,0	10,0	
	<i>Hervikaveling</i>							
	<i>Overig</i>							
	Stand Startnota (excl. HGIS, cat. 2)	1 362,1	1 364,8	1 413,2	1 425,2	1 435,2		

7. Binnenlandse Zaken

<i>In miljoenen euro</i>								
7	Binnenlandse Zaken	2013	2014	2015	2016	2017	struc	struc in
	Uitgaven							
	Stand MN 2013 (excl. HGIS, cat. 2)	4 789,8	4 541,0	4 484,4	4 556,5	4 648,2		
	<i>Mutaties Regeerakkoord</i>	48,0	128,0	188,0	188,0	203,0	1 563,0	
A1	Rijksoverheid (incl. ZBO's)				-64,0	-142,0	-174,0	2018
A3	Verlaging topinkomens publieke sector				-10,0	-10,0	-10,0	
B12	AIVD		-10,0	-23,0	-35,0	-45,0	-45,0	
J95	Terugdraaien maatregel reiskostenaftrek (doorwerking huurtoeslag)	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	
J98	Witteveen opbouwpercentage- 0,4% (doorwerking toeslagen)			-6,0	-10,0	-12,0		
J102	Maatregel huurmarkt (huurtoeslag)	45,0	135,0	225,0	315,0	420,0	1 800,0	2032
J106	Invoering Winstbox (doorwerking toeslagen)			-11,0	-11,0	-11,0	-11,0	
	<i>Hervikaveling</i>	-3 994,2	-4 115,7	-4 159,7	-4 346,3	-4 582,5	-4 724,7	
	Van Financiën naar BZK	2,5	2,5	2,5	2,1	1,7	1,5	
	Van BZK naar VenJ	-814,2	-788,5	-693,3	-673,2	-651,4	-642,1	
	Van BZK naar SZW	-180,9	-129,0	-120,7	-119,5	-121,4	-112,1	
	Van BZK naar W&R	-3 001,7	-3 200,6	-3 348,2	-3 555,8	-3 811,3	-3 972,0	
	<i>Overig</i>	0,0	6,0	13,0	76,0	155,8		
	Doorwerking (voornamelijk effect WW/WWB-ontwikkeling)		6,0	13,0	76,0	155,8		
	Stand Startnota (excl. HGIS, cat. 2)	843,6	559,3	525,7	474,2	424,5		
	Niet-belastingontvangsten							
	Stand MN 2013 (excl. HGIS, cat. 2)	712,7	985,5	1 388,7	698,7	668,6		
	<i>Mutaties Regeerakkoord</i>							
	<i>Hervikaveling</i>	-606,5	-590,1	-585,4	-583,1	-604,4	-592,8	
	Van Financiën naar BZK	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	
	Van BZK naar SZW	-27,6	-4,4	-4,4	-5,9	-8,9	-11,9	
	Van BZK naar W&R	-579,1	-585,8	-581,2	-577,4	-595,7	-581,1	
	<i>Overig</i>							
	Stand Startnota (excl. HGIS, cat. 2)	106,2	395,4	803,3	115,6	64,2		

8. Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

In miljoenen euro

8	Onderwijs, Cultuur en Wetenschap	2013	2014	2015	2016	2017	struc	struc in
	Uitgaven							
	Stand MN 2013 (excl. HGIS, cat. 2)	34 007,0	34 257,6	34 210,7	34 283,1	34 564,1		
	<i>Mutaties Regeerakkoord</i>	263,0	104,0	-174,0	-675,0	-940,0	-2 201,0	
A1	Rijksoverheid (incl. ZBO's)				-24,0	-54,0	-67,0	2018
D17	Schrappen subsidies		-100,0	-200,0	-200,0	-200,0	-200,0	
D19	Leerwegondersteunend onderwijs			-15,0	-50,0	-50,0	-50,0	
D20	Afschaffen wettelijk verplichte maatschappelijke stages				-50,0	-55,0	-55,0	
D21	Afschaffen gratis schoolboeken			-85,0	-275,0	-275,0	-275,0	
D22	Minder opleidingen en macrodoelmatigheid mbo					-60,0	-120,0	2020
D23	Samenvoegen kenniscentra mbo			-40,0	-80,0	-80,0	-80,0	
D24	Minder opleidingen hoger onderwijs (inclusief kunstopleidingen)				-70,0	-90,0	-130,0	2019
D25	Verminderen overhead in het hoger onderwijs		-15,0	-33,0	-50,0	-65,0	-65,0	
D26	Sociaal leenstelsel basisbeurs bachelor/masterfase hbo/wo met cohortgarantie				-15,0	-55,0	-810,0	2035
D27	OV Kaart -> kortingskaart (incl mbo 18-)				-5,0	-45,0	-425,0	2035
D28	Effect vereenvoudiging Wet studeren is investeren		1,0	-9,0	-14,0	-19,0	-33,0	2019
D31	Schrappen maatregel langstudeerders (plus teruggaaf 2012)	263,0	220,0	230,0	230,0	230,0	230,0	
F64	Hervorming kindregelingen			-20,0	-20,0	-20,0	-19,0	2018
G81	Beperken subsidies bedrijfslevenbeleid en topsectoren		-2,0	-2,0	-2,0	-2,0	-2,0	
I92	Publieke omroep				-50,0	-100,0	-100,0	
	<i>Herverkaveling</i>							
	<i>Overig</i>	15,0	137,0	7,0	-313,0	-363,0	882,0	
I92	Publieke omroep		142,0	142,0	142,0	142,0	142,0	
D30	Verdubbeling intensivering leerkrachten vo	15,0	20,0	30,0	35,0			
D26	Sociaal leenstelsel (niet-kaderrelevant)		-75,0	-420,0	-610,0	-770,0	0,0	2026
D26	Sociaal leenstelsel (niet-kaderrelevant)		50,0	255,0	390,0	515,0	530,0	2021
D27	OV Kaart (niet-kaderrelevant)				-480,0	-460,0	0,0	2035
D27	OV Kaart (niet-kaderrelevant)				210,0	210,0	210,0	2016
	Stand Startnota (excl. HGIS, cat. 2)	34 285,0	34 498,6	34 043,7	33 295,1	33 261,1		
	Niet-belastingontvangsten							
	Stand MN 2013 (excl. HGIS, cat. 2)	1 190,5	1 251,2	1 296,2	1 356,2	1 402,8		
	<i>Mutaties Regeerakkoord</i>							
	<i>Herverkaveling</i>							
	<i>Overig</i>							
	Stand Startnota (excl. HGIS, cat. 2)	1 190,5	1 251,2	1 296,2	1 356,2	1 402,8		

9A. Nationale Schuld

In miljoenen euro

9A Nationale Schuld	2013	2014	2015	2016	2017	struc	struc in
Uitgaven							
Stand MN 2013 (excl. HGIS, cat. 2)	19 119,4	20 053,7	23 681,3	26 187,9	29 299,9		
<i>Mutaties Regeerakkoord</i>							
<i>Herverkaveling</i>							
<i>Overig</i>	-665,3	-1 098,9	-1 281,5	-1 521,9	-3 748,0		
Effect RA op financiering Nationale Schuld	-665,3	-1 098,9	-1 281,5	-1 521,9	-3 748,0		
Stand Startnota (excl. HGIS, cat. 2)	18 454,1	18 954,8	22 399,8	24 666,0	25 551,9		
Niet-belastingontvangsten							
Stand MN 2013 (excl. HGIS, cat. 2)	2 042,3	3 333,5	2 770,7	3 657,0	4 126,7		
<i>Mutaties Regeerakkoord</i>							
<i>Herverkaveling</i>							
<i>Overig</i>	-7,1	35,7	87,5	-35,9	-164,3		
Effect RA op financiering Nationale Schuld	-7,1	35,7	87,5	-35,9	-164,3		
Stand Startnota (excl. HGIS, cat. 2)	2 035,2	3 369,2	2 858,2	3 621,1	3 962,4		

9B. Financiën

In miljoenen euro

9B	Financiën	2013	2014	2015	2016	2017	struc	struc in
Uitgaven								
Stand MN 2013 (excl. HGIS, cat. 2)		10 891,0	9 253,3	8 121,3	7 870,8	7 637,1		
	<i>Mutaties Regeerakkoord</i>	0,0	2,0	-3 114,5	-3 162,3	-3 223,2	-3 246,2	
A1	Rijksoverheid (incl. ZBO's)				-50,0	-112,0	-136,0	2018
G82	Doorberekenen kosten toezicht AFM/DNB			-38,0	-38,0	-38,0	-38,0	
A10	Btw compensatiefonds							
	<i>wv taakstellende korting</i>			-350,0	-350,0	-350,0	-350,0	
	<i>wv naar AP ivm brutering SPUKS</i>			-150,0	-150,0	-150,0	-150,0	
	<i>wv overboeking naar GF</i>			-2 282,2	-2 282,1	-2 282,0	-2 282,0	
	<i>wv overboeking naar PF</i>			-297,3	-297,3	-297,3	-297,3	
193	Belasting- en invorderingsrente		2,0	3,0	5,0	6,0	7,0	2018
<i>Hervervaking</i>								
	Van Financiën naar W&R	-86,8	-85,4	-84,7	-84,3	-83,9	-83,6	
	Van Financiën naar BZK	-84,3	-82,9	-82,2	-82,2	-82,1	-82,1	
	Van Financiën naar BZK	-2,5	-2,5	-2,5	-2,1	-1,7	-1,5	
<i>Overig</i>								
	ING back-up faciliteit (door bijstelling Eurokoers (\$))	0,0	91,0	83,0	71,0	61,0		
			91,0	83,0	71,0	61,0		
Stand Startnota (excl. HGIS, cat. 2)		10 804,2	9 260,9	5 005,0	4 695,1	4 391,0		
Niet-belastingontvangsten								
Stand MN 2013 (excl. HGIS, cat. 2)		6 620,2	5 445,7	5 096,8	3 636,1	3 343,9		
	<i>Mutaties Regeerakkoord</i>	0,0	71,0	169,0	214,0	248,0	314,0	
190	Taakstelling MRB (hogere boete bij herhaaldelijk te laat betalen)		50,0	70,0	70,0	70,0	70,0	
193	Belasting- en invorderingsrente		21,0	99,0	144,0	178,0	244,0	2019
<i>Hervervaking</i>								
	Van Financiën naar BZK	-175,4	-174,5	-174,0	-174,0	-174,0	-174,0	
	Van Financiën naar W&R	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	
	Van Financiën naar W&R	-175,2	-174,3	-173,8	-173,8	-173,8	-173,8	
<i>Overig</i>								
	ING back-up faciliteit (door bijstelling Eurokoers (\$))	-174,6	-47,9	8,8	61,9	78,4		
	Winstafdracht DNB (door bijstelling macro-economische veronderstellingen)		92,0	84,0	71,0	61,0		
	Winstafdracht DNB (door bijstelling macro-economische veronderstellingen)	-174,6	-139,9	-75,2	-9,1	17,4		
Stand Startnota (excl. HGIS, cat. 2)		6 270,2	5 294,3	5 100,6	3 738,0	3 496,3		

10. Defensie

In miljoenen euro

10	Defensie	2013	2014	2015	2016	2017	struc	struc in
	Uitgaven							
	Stand MN 2013 (excl. HGIS, cat. 2)	7 566,4	7 580,1	7 504,0	7 503,9	7 510,0		
	<i>Mutaties Regeerakkoord</i>	<i>0,0</i>	<i>-60,5</i>	<i>-60,5</i>	<i>-77,5</i>	<i>-99,5</i>	<i>-108,5</i>	
A1	Rijksoverheid (incl. ZBO's)				-17,0	-39,0	-48,0	2018
G81	Beperken subsidies bedrijfslevenbeleid en topsectoren overige departementen		-1,0	-1,0	-1,0	-1,0	-1,0	
H86	Defensie							
	<i>w.v. HGIS¹</i>		-190,5	-190,5	-190,5	-190,5	-190,5	
	<i>w.v. overig</i>		-59,5	-59,5	-59,5	-59,5	-59,5	
	<i>Herverkaveling</i>							
	<i>Overig</i>							
	Stand Startnota (excl. HGIS, cat. 2)	7 566,4	7 519,6	7 443,5	7 426,4	7 410,5		
	Niet-belastingontvangsten							
	Stand MN 2013 (excl. HGIS, cat. 2)	372,4	345,2	306,1	272,1	265,0		
	<i>Mutaties Regeerakkoord</i>							
	<i>Herverkaveling</i>							
	<i>Overig</i>							
	Stand Startnota (excl. HGIS, cat. 2)	372,4	345,2	306,1	272,1	265,0		

¹ De ombuiging op het HGIS-deel (crisisbeheersingsoperaties) van de defensiebegroting wordt in mindering gebracht op de totaalstand van de HGIS (zie tabblad HGIS).

12. Infrastructuur en Milieu

In miljoenen euro

12	Infrastructuur en Milieu	2013	2014	2015	2016	2017	struc	struc in
	Uitgaven							
	Stand MN 2013 (excl. HGIS, cat. 2)	9 858,8	10 575,5	9 573,2	9 923,0	9 816,7		
	<i>Mutaties Regeerakkoord</i>	<i>0,0</i>	<i>-252,0</i>	<i>-252,0</i>	<i>-295,0</i>	<i>-350,0</i>	<i>-371,0</i>	
A1	Rijksoverheid (incl. ZBO's)				-43,0	-98,0	-119,0	2018
G81	Beperken subsidies bedrijfslevenbeleid en topsectoren overige departementen		-2,0	-2,0	-2,0	-2,0	-2,0	
	Korting IF (tbv sociale agenda) ¹	0,0	-250,0	-250,0	-250,0	-250,0	-250,0	
	<i>Herverkaveling</i>							
	<i>Overig</i>							
	Stand Startnota (excl. HGIS, cat. 2)	9 858,8	10 323,5	9 321,2	9 628,0	9 466,7		
	Niet-belastingontvangsten							
	Stand MN 2013 (excl. HGIS, cat. 2)	176,1	258,2	241,4	219,9	213,3		
	<i>Mutaties Regeerakkoord</i>							
	<i>Herverkaveling</i>							
	<i>Overig</i>							
	Stand Startnota (excl. HGIS, cat. 2)	176,1	258,2	241,4	219,9	213,3		

¹ De verdeling van de 250 mln over de modaliteiten zal voor 1 maart 2013 bekend gemaakt worden (aansluitend op motie De Rouwe). De op de aanvullende post gereserveerde middelen voor OV en intensivering regionaal Spoor uit het Begrotingsakkoord (100 mln) zullen hierbij worden betrokken en zullen vervolgens bij Voorjaarsnota structureel worden toegevoegd aan de lenM begroting. In het licht van de taakstelling van 250 mln is, in afwijking van het Regeerakkoord, afgesproken (motie Elias/Kuiken) dat de beschikbaar gestelde resterende investeringsruimte van het Infrastructuurfonds wordt verhoogd van 80% naar 100%.

13. Economische Zaken

In miljoenen euro

13	Economische Zaken	2013	2014	2015	2016	2017	struc	struc in
Uitgaven								
Stand MN 2013 (excl. HGIS, cat. 2)		5 049,6	4 678,5	4 447,0	4 372,5	4 305,8		
	<i>Mutaties Regeerakkoord</i>	18,0	-2,0	2,0	-28,0	243,0	2 251,0	
A1	Rijksoverheid (incl. ZBO's)				-35,0	-79,0	-96,0	2018
C15	SDE+ regeling			20,0	80,0	395,0	2 420,0	2020
C15	COVA	18,0	18,0	18,0	18,0	18,0	18,0	
D18	Beëindiging specifieke subsidies onderwijs- vernieuwing groen onderwijs na 2015				-55,0	-55,0	-55,0	
G81	Subsidies bedrijven							
	<i>wv Beperken subsidies bedrijfslevenbeleid en topsectoren</i>		-46,0	-52,0	-52,0	-52,0	-52,0	
	<i>wv Verlagen uitgaven ondernemerspleinen</i>		-5,0	-15,0	-15,0	-15,0	-15,0	
G83	Afschaffen PBO's		31,0	31,0	31,0	31,0	31,0	
	<i>Herverkaveling</i>	-6,8	-7,7	-6,0	-6,0	-5,9	-5,9	
	Van VWS naar EZ	3,5	2,0	3,5	3,5	3,5	3,5	
	Van EZ naar BZ	-10,2	-9,7	-9,5	-9,5	-9,5	-9,4	
	Van EZ naar BH&OS ¹	-89,2	-82,0	-68,4	-66,1	-60,5	-61,5	
<i>Overig</i>								
Stand Startnota (excl. HGIS, cat. 2)		5 060,8	4 668,8	4 443,0	4 338,5	4 542,9		
Niet-belastingontvangsten								
Stand MN 2013 (excl. HGIS, cat. 2)		12 806,0	12 586,4	12 793,7	12 673,3	12 212,5		
	<i>Mutaties Regeerakkoord</i>	18,0	93,0	138,0	198,0	538,0	2 563,0	
C15	SDE+ regeling (niet-relevant voor uitgaven- kader; wel voor inkomstenkader)			20,0	80,0	395,0	2 420,0	2020
C15	COVA (niet-relevant voor uitgavenkader; wel voor inkomstenkader)	18,0	18,0	18,0	18,0	18,0	18,0	
G84	Boetes marktwerking (NMa)		75,0	100,0	100,0	125,0	125,0	
	<i>Herverkaveling</i>							
	Van EZ naar BH&OS ¹	-14,3	-9,3	-5,2	-1,8	-1,8	-1,8	
	<i>Overig</i>	0,0	-550,0	-1 150,0	-1 250,0	-1 150,0		
	Aardgasbaten		-550,0	-1 150,0	-1 250,0	-1 150,0		
Stand Startnota (excl. HGIS, cat. 2)		12 824,0	12 129,4	11 781,7	11 621,3	11 600,5		

¹ De budgetten behorend bij de herverkaveling van de EZ- en de BZ-begroting naar de BH&OS-begroting worden toegevoegd aan de totaalstand van de HGIS (zie tabblad HGIS).

15. Sociale Zaken en Werkgelegenheid

In miljoenen euro

15	Sociale Zaken en Werkgelegenheid	2013	2014	2015	2016	2017	struc	struc in
Uitgaven								
Stand MN 2013 (excl. HGIS, cat. 2)		30 224,5	31 451,6	32 169,4	32 165,4	32 256,8		
	<i>Mutaties Regeerakkoord</i>	26,0	73,0	200,0	-90,7	-254,4	-1 593,0	
A1	Rijksoverheid (incl. ZBO's)				-23,0	-52,0	-64,0	2018
E53	Schrappen eigen bijdrage jeugdzorg			-18,0	-18,0	-18,0	-18,0	
F61	WW/Ontslag (ten opzichte van basispad)							2040
	<i>Wv IOAW afschaffen</i>		-81,0	-172,0	-177,0	-182,0	-187,0	
	<i>wv IOW vanaf 55</i>		121,0	250,0	282,0	419,0	355,0	
	<i>wv weglek WWB duurverkorting/opbouw</i>			3,0	18,0	58,0	124,0	
F62	Participatiewet (Voorheen Werken naar Vermogen, taakstelling oplopend in 6 jaar)							2045
	<i>wv beperking Wajong bruto</i>		-24,0	-121,0	-202,0	-301,0	-2 530,0	
	<i>wv weglek WWB</i>		24,0	81,0	122,0	181,0	1 350,0	
	<i>wv WSW geen nieuwe instroom</i>		-20,0	-50,0	-70,0	-90,0	-650,0	
	<i>wv Efficiencykorting participatiebudget</i>		-40,0	-90,0	-140,0	-190,0	0,0	
F63	Quotumregeling bedrijven arbeidsgehandicapten (ingroei in 6 jaar) Wajong		10,0	5,0	0,0	-10,0	-23,0	2020
F64	Hervorming kindregelingen							2020
	<i>wv afschaffen WWB aanvulling alleenstaande ouders</i>			-315,0	-315,0	-315,0	-315,0	
	<i>wv kop op WKB alleenstaande ouders</i>	0,0	76,0	915,0	915,0	915,0	915,0	
	<i>wv versoberen kinderbijslag</i>	0,0	-48,0	-235,0	-420,0	-560,0	-566,0	
	<i>wv verlagen WKB afbouwgrens</i>	0,0	-19,0	-226,0	-233,0	-240,0	-200,0	
	<i>wv verhogen bedragen WKB (incl. compensatie schoolboeken)</i>	0,0	21,0	283,0	332,0	322,0	322,0	
	<i>wv overheveling WTOS 17- naar WKB</i>	0,0	0,0	20,0	20,0	20,0	19,0	2018
F65	Ombuiging re-integratie							2018
	<i>wv direct effect re-integratie</i>		-64,0	-130,0	-178,0	-226,0	-243,0	
	<i>wv weglek bijstand/Wajong</i>		16,0	57,0	81,0	105,0	122,0	
F67	Algehele arbeids-en re-integratieplicht en naleving WWB		-13,0	-45,0	-90,0	-95,0	-95,0	
F69	Overbruggingsregeling AOW-verhoging		75,0	45,0	45,0	20,0	0,0	2020
F72	Snellere verhoging AOW leeftijd (weglek)		0,0	0,0	3,3	8,6	0,0	2040
F74	Terugdraaien geen MKOB bij onvolledige opbouw		8,0	16,0	16,0	16,0	16,0	
F76	Huishouduitkeringstoets			-80,0	-80,0	-80,0	-80,0	
F78	ANW naar maximaal 1 jaar (weglek WWB)		0,0	17,0	47,0	72,0	145,0	2025
F80	Temporiseren afbouw ahk in referentieminimumloon (gedragseffect)		5,0	10,0	14,0	18,0	0,0	2034
J95	Terugdraaien maatregel reiskostenaftrek (doorwerking kindgebonden budget, kinderopvang)	26,0	26,0	26,0	26,0	26,0	26,0	
J98	Witteveen opbouwpercentage- 0,4% (doorwerking toeslagen)			-30,0	-50,0	-60,0	0,0	2060
J106	Invoering Winstbox (doorwerking toeslagen)			-16,0	-16,0	-16,0	-16,0	
	<i>Herverkaveling</i>	180,9	129,0	120,7	119,5	121,4	112,1	
	Van BZK naar SZW	180,9	129,0	120,7	119,5	121,4	112,1	
	<i>Overig</i>	-42,2	72,9	279,7	562,4	698,5		
	Bijstand	-12,0	3,5	155,0	326,0	376,4		
	Toeslagenwet	1,6	3,4	11,5	20,8	27,0		
	Kindgebonden budget	-29,2	-4,6	50,0	72,4	84,4		
	Kinderopvangtoeslag	0,0	0,0	6,0	10,0	12,0		
	Bijdrage in kosten van kortingen AOW	-2,6	70,6	57,1	133,2	198,7		
Stand Startnota (excl. HGIS, cat. 2)		30 389,2	31 726,6	32 769,8	32 756,6	32 822,4		

In miljoenen euro

15	Sociale Zaken en Werkgelegenheid	2013	2014	2015	2016	2017	struc	struc in
Niet-belastingontvangsten								
Stand MN 2013 (excl. HGIS, cat. 2)		1 758,5	1 640,3	1 624,7	1 629,2	1 629,4		
F63	<i>Mutaties Regeerakkoord</i>	0,0	0,0	0,0	40,0	80,0	250,0	
	Quotumregeling bedrijven arbeidsgehandicapten (ingroei in 6 jaar)		0,0	0,0	40,0	80,0	250,0	
	<i>Hervervaking</i>	27,6	4,4	4,4	5,9	8,9	11,9	
	Van BZK naar SZW	27,6	4,4	4,4	5,9	8,9	11,9	
	<i>Overig</i>	-1,0	-2,2	-1,4	24,3	0,9		
	Kindgebonden budget	-1,0	-2,2	-1,4	0,1	0,9		
	Terugontvangst waarborgfonds kinderopvang	0,0	0,0	0,0	24,2	0,0		
Stand Startnota (excl. HGIS, cat. 2)		1 785,0	1 642,5	1 627,8	1 699,4	1 719,2		

16. Volksgezondheid, Welzijn en Sport

In miljoenen euro

16	Volksgezondheid, Welzijn en Sport	2013	2014	2015	2016	2017	struc	struc in
	Uitgaven							
	Stand MN 2013 (excl. HGIS, cat. 2)	15 705,4	15 800,9	16 103,1	16 920,9	17 913,0		
	<i>Mutaties Regeerakkoord</i>	<i>0,0</i>	<i>-3,0</i>	<i>-460,0</i>	<i>-598,0</i>	<i>-635,0</i>	<i>-640,0</i>	
A1	Rijksoverheid (incl. ZBO's)				-9,0	-21,0	-26,0	2018
E58	Wtcg afschaffen			-373,0	-465,0	-469,0	-469,0	
E59	Regeling specifieke zorgkosten			-36,0	-42,0	-42,0	-42,0	
G81	Beperken subsidies bedrijfslevenbeleid en topsectoren overige departementen		-3,0	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0	
E46	Geen aanspraak op begeleiding, budget 75% naar gemeenten, overheveling persoonlijke verzorging			-23,0	-23,0	-23,0	-23,0	
E52	Ontschotten jeugdzorg			-25,0	-56,0	-77,0	-77,0	
	<i>Hervervelding</i>	<i>-3,5</i>	<i>-2,0</i>	<i>-3,5</i>	<i>-3,5</i>	<i>-3,5</i>	<i>-3,5</i>	
	Van VWS naar EZ	-3,5	-2,0	-3,5	-3,5	-3,5	-3,5	
	<i>Overig</i>	<i>-60,7</i>	<i>-27,6</i>	<i>250,9</i>	<i>186,8</i>	<i>-80,0</i>		
	Macromutatie zorgtoeslag	-51,7	-197,6	-77,1	-250,5	-554,0		
	Macromutatie bijdrage in kosten van kortingen	-9,0	147,5	246,8	407,8	549,8		
	Macromutatie rijksbijdrage 18-	0,0	22,5	60,7	0,5	-101,8		
	Overig	0,0	0,0	20,5	29,0	26,0		
	Stand Startnota (excl. HGIS, cat. 2)	15 641,2	15 768,3	15 890,5	16 506,2	17 194,5		
	Niet-belastingontvangsten							
	Stand MN 2013 (excl. HGIS, cat. 2)	63,5	52,0	115,0	114,9	114,9		
	<i>Mutaties Regeerakkoord</i>			<i>-63,0</i>	<i>-63,0</i>	<i>-63,0</i>	<i>-63,0</i>	
E53	Schrappen eigen bijdrage jeugdzorg			-63,0	-63,0	-63,0	-63,0	
	<i>Hervervelding</i>							
	<i>Overig</i>							
	Stand Startnota (excl. HGIS, cat. 2)	63,5	52,0	52,0	51,9	51,9		

17. Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking

<i>In miljoenen euro</i>								
17	Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking	2013	2014	2015	2016	2017	struc	struc in
	Uitgaven							
	Stand MN 2013 (excl. HGIS, cat. 2)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0		
	<i>Mutaties Regeerakkoord</i>							
	<i>Hervikaveling</i>							
	Van EZ naar BH&OS ¹	89,2	82,0	68,4	66,1	60,5	61,5	
	<i>Overig</i>							
	Stand Startnota (excl. HGIS, cat. 2)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0		
	Niet-belastingontvangsten							
	Stand MN 2013 (excl. HGIS, cat. 2)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0		
	<i>Mutaties Regeerakkoord</i>							
	<i>Hervikaveling</i>							
	Van EZ naar BH&OS ¹	14,3	9,3	5,2	1,8	1,8	1,8	
	<i>Overig</i>							
	Stand Startnota (excl. HGIS, cat. 2)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0		

¹ De budgetten behorend bij de hervikaveling van de EZ- en de BZ-begroting naar de BH&OS-begroting worden toegevoegd aan de totaalstand van de HGIS (zie tabblad HGIS).

18. Wonen en Rijksdienst

<i>In miljoenen euro</i>								
18	Wonen en Rijksdienst	2013	2014	2015	2016	2017	struc	struc in
Uitgaven								
	Stand MN 2013 (excl. HGIS, cat. 2)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0		
<i>Mutaties Regeerakkoord</i>								
	<i>Hervkaveling</i>	<i>3 085,9</i>	<i>3 283,5</i>	<i>3 430,4</i>	<i>3 638,0</i>	<i>3 893,5</i>	<i>4 054,1</i>	
	Van Financiën naar W&R	84,3	82,9	82,2	82,2	82,1	82,1	
	Van BZK naar W&R	3 001,7	3 200,6	3 348,2	3 555,8	3 811,3	3 972,0	
<i>Overig</i>								
	Stand Startnota (excl. HGIS, cat. 2)	3 085,9	3 283,5	3 430,4	3 638,0	3 893,5		
Niet-belastingontvangsten								
	Stand MN 2013 (excl. HGIS, cat. 2)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0		
<i>Mutaties Regeerakkoord</i>								
	<i>Hervkaveling</i>	<i>754,3</i>	<i>760,1</i>	<i>755,0</i>	<i>751,2</i>	<i>769,5</i>	<i>754,9</i>	
	Van BZK naar W&R	579,1	585,8	581,2	577,4	595,7	581,1	
	Van Financiën naar W&R	175,2	174,3	173,8	173,8	173,8	173,784	
<i>Overig</i>								
	Stand Startnota (excl. HGIS, cat. 2)	754,3	760,1	755,0	751,2	769,5		

40. Sociale Zekerheid en Arbeidsmarkt

In miljoenen euro

40	Sociale Zekerheid en Arbeidsmarkt	2013	2014	2015	2016	2017	struc	struc in
	Uitgaven							
	Stand MN 2013 (excl. HGIS, cat. 2)	53 524,4	54 828,9	55 993,3	57 390,1	58 849,2		
	<i>Mutaties Regeerakkoord</i>	-15,0	647,0	574,0	78,7	-632,6	-1 172,0	
F61	WW/Ontslag (ten opzichte van basispad)							2040
	<i>wv WW duurverkorting</i>		-14,0	-128,0	-512,0	-966,0	-394,0	
	<i>wv WW opbouw</i>			-5,0	-10,0	-20,0	-977,0	
	<i>wv WW verhaal terugdraaien</i>		750,0	1 000,0	1 000,0	1 000,0	1 000,0	
	<i>wv effect op WGA</i>				-7,0	-22,0	-51,0	
	<i>wv uitvoeringskosten</i>		11,0	4,0	3,0	2,0	-5,0	
F63	Quotumregeling bedrijven arbeidsgehandicapten (ingroei in 6 jaar) WAO/WIA			-10,0	-20,0	-40,0	-67,0	2020
F64	Hervorming kindregelingen (ANW aanvulling alleenstaande ouders)			-35,0	-35,0	-35,0	-35,0	
F65	Ombuiging re-integratie							2018
	<i>wv direct effect re-integratie</i>		-9,0	-18,0	-24,0	-31,0	-34,0	
	<i>wv weglek WAO/WIA</i>		2,0	8,0	11,0	14,0	17,0	
F66	Aanscherpen definitie passende arbeid WW	3,0	3,0	-21,0	-32,0	-46,0	-57,0	2021
F68	AOW voor samenwonenden naar 50% WML			-10,0	-30,0	-50,0	-200,0	2020
F71	Schrappen voorschotregeling AOW	-10,0	-30,0	-30,0	50,0	20,0	0,0	2018
F72	Snellere verhoging AOW leeftijd							2040
	<i>wv AOW</i>		0,0	0,0	-117,5	-265,3	0,0	
	<i>wv weglek</i>		0,0	0,0	44,2	96,6	0,0	
F73	Schrappen toeslag jonge partner AOW > 50 000		-15,0	-40,0	-40,0	-40,0	0,0	2030
F77	Modernisering ZW: 1 jaar uitstel werknemerprikkel	38,0	24,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
F78	ANW naar maximaal 1 jaar		0,0	-25,0	-70,0	-107,0	-219,0	2025
F80	Temporiseren afbouw ahk in referentienimumloon		3,0	4,0	5,0	7,0	0,0	2034
J95	Terugdraaien maatregel reiskostenaftrek (doorwerking WW, ZW, WIA)	-46,0	-78,0	-120,0	-137,0	-150,0	-150,0	
	<i>Herverkaveling</i>							
	<i>Overig</i>	156,4	408,8	1 707,8	1 370,8	480,8		
	WW uitkeringslasten	14,9	-27,0	769,2	1 059,1	1 169,1		
	WW uitvoeringskosten	-20,0	-15,3	49,5	70,6	82,5		
	Overig (met name nominale ontwikkeling)	161,5	451,1	889,2	241,1	-770,7		
	Stand Startnota (excl. HGIS, cat. 2)	53 665,7	55 884,7	58 275,2	58 839,6	58 697,4		
	Niet-belastingontvangsten							
	Stand MN 2013 (excl. HGIS, cat. 2)	310,1	394,7	470,9	484,1	499,2		
	<i>Mutaties Regeerakkoord</i>							
	<i>Herverkaveling</i>							
	<i>Overig</i>	1,6	3,2	3,6	-4,4	-14,5		
	Nominale ontwikkeling	1,6	3,2	3,6	-4,4	-14,5		
	Stand Startnota (excl. HGIS, cat. 2)	311,7	397,9	474,5	479,7	484,7		

41. Budgettair Kader Zorg

<i>In miljoenen euro</i>								
41	Budgettair Kader Zorg	2013	2014	2015	2016	2017	struc	struc in
Uitgaven								
Stand MN 2013 (excl. HGIS, cat. 2)		68 345,5	71 924,4	75 023,3	79 794,0	84 911,1		
<i>Mutaties Regeerakkoord</i>								
A4	Incidentele loonontwikkeling op nul voor de (semi-) collectieve sector	0,0	-365,0	-2 197,0	-2 936,0	-4 515,0	-4 855,0	
E33	Hoofdlijnenakkoord medisch specialistische zorg/GGZ naar 2,0%; huisartsen naar 2,5%			-355,0	-760,0	-1 175,0	-1 175,0	
E34	Honoraria medisch specialisten			-100,0	-100,0	-100,0	-100,0	
E35	Harmoniseren duur vervolgopleiding medisch specialisten						-180,0	2020
E36	Concentratie topreferente zorg (IBO rapport)			-70,0	-70,0	-70,0	-70,0	
E37	Stringenter pakketbeheer				-75,0	-225,0	-225,0	
E40	Dekking intensivering wijkverpleegkundige uit Zvw budget tweedelij			-50,0	-100,0	-250,0	-250,0	
E46	Geen aanspraak op begeleiding, budget 75% naar gemeenten, overheveling persoonlijke verzorging		-365,0	-1 607,0	-1 607,0	-1 622,0	-1 742,0	2026
E47	Landelijke invoering intramurale AWBZ				-45,0	-500,0	-500,0	
E48	Overheveling extramurale verpleging naar Zvw (5%)					-30,0	-30,0	
E49	Overheveling langdurige GGZ naar de Zvw					0,0	0,0	
E50	Extramuraliseren ZZP 4				-35,0	-70,0	-110,0	2026
E52	Ontschotten jeugdzorg			-15,0	-44,0	-73,0	-73,0	
<i>Hervorkaveling</i>								
<i>Overig</i>								
	Lonen en prijzen	231,8	827,6	331,2	-1 063,8	-2 622,2		
	Overig	231,8	827,6	331,2	-957,0	-2 331,9		
	Overig	0,0	0,0	0,0	-106,8	-290,3		
Stand Startnota (excl. HGIS, cat. 2)		68 577,3	72 387,0	73 157,5	75 794,1	77 773,9		
Niet-belastingontvangsten								
Stand MN 2013 (excl. HGIS, cat. 2)		4 671,0	4 788,2	4 653,8	4 826,6	4 922,8		
<i>Mutaties Regeerakkoord</i>								
E38	Schrappen eigen bijdrage GGZ en liggeld ziekenhuizen; nieuwe eigen bijdrage GGZ	-145,0	109,0	324,0	334,0	334,0	334,0	
E44	Eigen bijdrage zelfverwijzers SEH (€ 50)	-145,0	-145,0	-145,0	-145,0	-145,0	-145,0	
E45	Invoering inkomensafhankelijk eigen risico		24,0	24,0	24,0	24,0	24,0	
E51	Verhogen intramurale eigen bijdrage AWBZ			60,0	60,0	60,0	60,0	
E53	Schrappen eigen bijdrage jeugdzorg		30,0	40,0	50,0	50,0	50,0	
E58	Wtcg afschaffen			-35,0	-35,0	-35,0	-35,0	
E60	CER afschaffen		180,0	180,0	180,0	180,0	180,0	
			200,0	200,0	200,0	200,0	200,0	
<i>Hervorkaveling</i>								
<i>Overig</i>								
Stand Startnota (excl. HGIS, cat. 2)		4 526,0	4 897,2	4 977,8	5 160,6	5 256,8		

50. Gemeentefonds

In miljoenen euro

50	Gemeentefonds	2013	2014	2015	2016	2017	struc	struc in
	Uitgaven							
	Stand MN 2013 (excl. HGIS, cat. 2)	17 963,1	17 839,7	17 432,8	17 526,3	17 524,7		
	<i>Mutaties Regeerakkoord</i>	<i>0,0</i>	<i>-263,2</i>	<i>874,0</i>	<i>638,9</i>	<i>553,8</i>	<i>-241,2</i>	
A5	Terugdraaien vermindering politieke ambtsdragers			110,0	110,0	110,0	110,0	
A6	Initiatiefwet Heijnen (PvdA)			-18,0	-18,0	-18,0	-18,0	
A7	Motie Van Haersma Buma afromen gemeentefonds onderwijshuisvesting			-256,0	-256,0	-256,0	-256,0	
A8	Lagere apparaatskosten gemeenten			-60,0	-120,0	-180,0	-975,0	2025
A10	Btw compensatiefonds							
	wv opboeken btw-correctie		64,7	64,7	64,7	64,7	64,7	
	wv afboeken zelf bekostigen btw-verhoging		-238,9	-238,9	-238,9	-238,9	-238,9	
	wv overboeking vanuit BCF			2 282,2	2 282,1	2 282,0	2 282,0	
D20	Afschaffen wettelijk verplichte maatschappelijke stages			-20,0	-20,0	-20,0	-20,0	
E55	Huishoudelijke hulp inkomensafhankelijk beperken ¹		-89,0	-975,0	-1 140,0	-1 140,0	-1 140,0	
E56	Verplicht hergebruik scootmobiel/rolstoel etc. in Wmo			-15,0	-25,0	-50,0	-50,0	
	<i>Herverkaveling</i>							
	<i>Overig</i>							
	Stand Startnota (excl. HGIS, cat. 2)	17 963,1	17 576,6	18 306,9	18 165,2	18 078,4		
	Niet-belastingontvangsten							
	Stand MN 2013 (excl. HGIS, cat. 2)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0		
	<i>Mutaties Regeerakkoord</i>							
	<i>Herverkaveling</i>							
	<i>Overig</i>							
	Stand Startnota (excl. HGIS, cat. 2)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0		

¹ De voorgenomen beperking van de gemeentelijke taak van huishoudelijke verzorging betekent een vrijval in de uitvoeringskosten van tenminste 80 mln. Gemeenten zullen deze middelen aanwenden voor het uitvoeren van de te decentraliseren AWBZ functies begeleiding en persoonlijke verzorging.

51. Provinciefonds

In miljoenen euro

51	Provinciefonds	2013	2014	2015	2016	2017	struc	struc in
	Uitgaven							
	Stand MN 2013 (excl. HGIS, cat. 2)	1 138,2	1 131,7	962,9	944,2	953,2		
	<i>Mutaties Regeerakkoord</i>	<i>0,0</i>	<i>-25,8</i>	<i>266,5</i>	<i>261,5</i>	<i>256,4</i>	<i>196,4</i>	
A9	Minder provincies			-5,0	-10,0	-15,0	-75,0	2025
A10	Btw compensatiefonds							
	<i>wv opboeken btw-correctie</i>		<i>5,3</i>	<i>5,3</i>	<i>5,3</i>	<i>5,3</i>	<i>5,3</i>	
	<i>wv afboeken zelf bekostigen btw-verhoging</i>		<i>-31,1</i>	<i>-31,1</i>	<i>-31,1</i>	<i>-31,1</i>	<i>-31,1</i>	
	<i>wv overboeking vanuit BCF</i>			<i>297,3</i>	<i>297,3</i>	<i>297,3</i>	<i>297,3</i>	
	<i>Herverkaveling</i>							
	<i>Overig</i>		<i>-142,0</i>	<i>-142,0</i>	<i>-142,0</i>	<i>-142,0</i>	<i>-142,0</i>	
192	Publieke omroep		-142,0	-142,0	-142,0	-142,0	-142,0	
	Stand Startnota (excl. HGIS, cat. 2)	1 138,2	963,9	1 087,4	1 063,7	1 067,6		
	Niet-belastingontvangsten							
	Stand MN 2013 (excl. HGIS, cat. 2)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0		
	<i>Mutaties Regeerakkoord</i>							
	<i>Herverkaveling</i>							
	<i>Overig</i>							
	Stand Startnota (excl. HGIS, cat. 2)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0		

55. Infrastructuurfonds

<i>In miljoenen euro</i>							
55	Infrastructuurfonds	2013	2014	2015	2016	2017	struc struc in
	Uitgaven						
	Stand MN 2013 (excl. HGIS, cat. 2)	6 234,5	6 872,5	5 941,0	6 550,1	6 346,8	
	<i>Mutaties Regeerakkoord</i>						
	<i>Hervikaveling</i>						
	<i>Overig</i>						
	Stand Startnota (excl. HGIS, cat. 2)	6 234,5	6 872,5	5 941,0	6 550,1	6 346,8	
	Niet-belastingontvangsten						
	Stand MN 2013 (excl. HGIS, cat. 2)	6 234,5	6 872,5	5 941,0	6 550,1	6 346,8	
	<i>Mutaties Regeerakkoord</i>						
	<i>Hervikaveling</i>						
	<i>Overig</i>						
	Stand Startnota (excl. HGIS, cat. 2)	6 234,5	6 872,5	5 941,0	6 550,1	6 346,8	

58. Diergezondheidsfonds

<i>In miljoenen euro</i>							
58	Diergezondheidsfonds	2013	2014	2015	2016	2017	struc struc in
	Uitgaven						
	Stand MN 2013 (excl. HGIS, cat. 2)	9,7	9,7	9,7	9,7	9,7	
	<i>Mutaties Regeerakkoord</i>						
	<i>Hervkaveling</i>						
	<i>Overig</i>						
	Stand Startnota (excl. HGIS, cat. 2)	9,7	9,7	9,7	9,7	9,7	
	Niet-belastingontvangsten						
	Stand MN 2013 (excl. HGIS, cat. 2)	9,7	9,7	9,7	9,7	9,7	
	<i>Mutaties Regeerakkoord</i>						
	<i>Hervkaveling</i>						
	<i>Overig</i>						
	Stand Startnota (excl. HGIS, cat. 2)	9,7	9,7	9,7	9,7	9,7	

60. Accressen Gemeentefonds

<i>In miljoenen euro</i>								
60	Accressen Gemeentefonds	2013	2014	2015	2016	2017	struc	struc in
	Uitgaven							
	Stand MN 2013 (excl. HGIS, cat. 2)	0,0	691,3	818,5	1 382,7	1 825,6		
	<i>Mutaties Regeerakkoord</i>							
	<i>Herverkaveling</i>							
	<i>Overig</i>	<i>88,4</i>	<i>187,8</i>	<i>122,9</i>	<i>-268,4</i>	<i>-541,6</i>		
	Doorwerking normeringssystematiek	88,4	187,8	122,9	-268,4	-541,6		
	Stand Startnota (excl. HGIS, cat. 2)	88,4	879,1	941,5	1 114,3	1 284,0		
	Niet-belastingontvangsten							
	Stand MN 2013 (excl. HGIS, cat. 2)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0		
	<i>Mutaties Regeerakkoord</i>							
	<i>Herverkaveling</i>							
	<i>Overig</i>							
	Stand Startnota (excl. HGIS, cat. 2)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0		

61. Accessen Provinciefonds

<i>In miljoenen euro</i>								
61	Accessen Provinciefonds	2013	2014	2015	2016	2017	struc	struc in
	Uitgaven							
	Stand MN 2013 (excl. HGIS, cat. 2)	0,0	56,6	66,9	113,1	149,4		
	<i>Mutaties Regeerakkoord</i>							
	<i>Herverkaveling</i>							
	<i>Overig</i>	7,2	15,4	10,1	-22,0	-44,3		
	Doorwerking normeringssystematiek	7,2	15,4	10,1	-22,0	-44,3		
	Stand Startnota (excl. HGIS, cat. 2)	7,2	71,9	77,0	91,1	105,0		
	Niet-belastingontvangsten							
	Stand MN 2013 (excl. HGIS, cat. 2)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0		
	<i>Mutaties Regeerakkoord</i>							
	<i>Herverkaveling</i>							
	<i>Overig</i>							
	Stand Startnota (excl. HGIS, cat. 2)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0		

64. BES-fonds

<i>In miljoenen euro</i>							
64	BES-fonds	2013	2014	2015	2016	2017	struc struc in
	Uitgaven						
	Stand MN 2013 (excl. HGIS, cat. 2)	32,1	32,1	32,1	32,1	32,1	
	<i>Mutaties Regeerakkoord</i>						
	<i>Hervikaveling</i>						
	<i>Overig</i>						
	Stand Startnota (excl. HGIS, cat. 2)	32,1	32,1	32,1	32,1	32,1	
	Niet-belastingontvangsten						
	Stand MN 2013 (excl. HGIS, cat. 2)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
	<i>Mutaties Regeerakkoord</i>						
	<i>Hervikaveling</i>						
	<i>Overig</i>						
	Stand Startnota (excl. HGIS, cat. 2)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	

65. Deltafonds

<i>In miljoenen euro</i>							
65	Deltafonds	2013	2014	2015	2016	2017	struc struc in
	Uitgaven						
	Stand MN 2013 (excl. HGIS, cat. 2)	972,6	1 204,4	1 257,9	1 367,4	1 120,2	
	<i>Mutaties Regeerakkoord</i>						
	<i>Hervikaveling</i>						
	<i>Overig</i>						
	Stand Startnota (excl. HGIS, cat. 2)	972,6	1 204,4	1 257,9	1 367,4	1 120,2	
	Niet-belastingontvangsten						
	Stand MN 2013 (excl. HGIS, cat. 2)	972,6	1 204,4	1 257,9	1 367,4	1 120,2	
	<i>Mutaties Regeerakkoord</i>						
	<i>Hervikaveling</i>						
	<i>Overig</i>						
	Stand Startnota (excl. HGIS, cat. 2)	972,6	1 204,4	1 257,9	1 367,4	1 120,2	

80. Prijsbijstelling

<i>In miljoenen euro</i>							
80	Prijsbijstelling	2013	2014	2015	2016	2017	struc struc in
Uitgaven							
	Stand MN 2013 (excl. HGIS, cat. 2)	910,7	1 711,1	2 330,6	3 088,0	3 534,2	
<i>Mutaties Regeerakkoord</i>							
<i>Herverkaveling</i>							
<i>Overig</i>							
	Nominale ontwikkeling	85,5	68,1	44,9	-104,2	-160,1	
	Stand Startnota (excl. HGIS, cat. 2)	996,2	1 779,2	2 375,5	2 983,8	3 374,1	
Niet-belastingontvangsten							
	Stand MN 2013 (excl. HGIS, cat. 2)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
<i>Mutaties Regeerakkoord</i>							
<i>Herverkaveling</i>							
<i>Overig</i>							
	Stand Startnota (excl. HGIS, cat. 2)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	

81. Arbeidsvoorwaarden

<i>In miljoenen euro</i>							
81	Arbeidsvoorwaarden	2013	2014	2015	2016	2017	struc struc in
Uitgaven							
	Stand MN 2013 (excl. HGIS, cat. 2)	427,1	1 661,1	2 879,2	4 350,3	5 918,4	
<i>Mutaties Regeerakkoord</i>							
<i>Herverkaveling</i>							
<i>Overig</i>							
	Nominale ontwikkeling	-202,9	-184,2	-759,5	-1 567,6	-2 513,1	
	Stand Startnota (excl. HGIS, cat. 2)	224,1	1 476,9	2 119,7	2 782,7	3 405,3	
Niet-belastingontvangsten							
	Stand MN 2013 (excl. HGIS, cat. 2)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
<i>Mutaties Regeerakkoord</i>							
<i>Herverkaveling</i>							
<i>Overig</i>							
	Stand Startnota (excl. HGIS, cat. 2)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	

83. Koppeling Uitkeringen

In miljoenen euro

83	Koppeling Uitkeringen	2013	2014	2015	2016	2017	struc	struc in
	Uitgaven							
	Stand MN 2013 (excl. HGIS, cat. 2)	176,6	325,7	540,6	860,3	1 216,7		
	<i>Mutaties Regeerakkoord</i>							
F64	Hervorming kindregelingen (versoeren kinderbijslag)	-2,0	11,0	-2,0	-6,0	11,0	-90,0	
F80	Temporiseren afbouw ahk in referentieminimumloon	-2,0	-11,0	-48,0	-81,0	-87,0	-90,0	2020
	<i>Herverkaveling</i>							
	<i>Overig</i>	19,6	62,8	231,4	126,7	-49,0		
	Nominale ontwikkeling	19,6	62,8	231,4	126,7	-49,0		
	Stand Startnota (excl. HGIS, cat. 2)	194,2	399,5	770,0	981,0	1 178,6		
	Niet-belastingontvangsten							
	Stand MN 2013 (excl. HGIS, cat. 2)	0,0	0,0	0,0	3,9	8,1		
	<i>Mutaties Regeerakkoord</i>							
	<i>Herverkaveling</i>							
	<i>Overig</i>	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0		
	Nominale ontwikkeling	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0		
	Stand Startnota (excl. HGIS, cat. 2)	0,0	0,0	0,0	3,9	8,1		

84. Indexering WSF

<i>In miljoenen euro</i>								
84	Indexering WSF	2013	2014	2015	2016	2017	struc	struc in
	Uitgaven							
	Stand MN 2013 (excl. HGIS, cat. 2)	80,9	154,2	233,2	323,3	419,3		
	<i>Mutaties Regeerakkoord</i>							
	<i>Herverkaveling</i>							
	<i>Overig</i>	3,1	24,3	39,0	35,6	15,7		
	Nominale ontwikkeling	1,9	5,4	6,7	5,0	1,2		
	Nominale ontwikkeling (niet-kaderrelevant)	1,3	18,9	32,3	30,6	14,5		
	Stand Startnota (excl. HGIS, cat. 2)	84,0	178,5	272,2	358,9	435,0		
	Niet-belastingontvangsten							
	Stand MN 2013 (excl. HGIS, cat. 2)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0		
	<i>Mutaties Regeerakkoord</i>							
	<i>Herverkaveling</i>							
	<i>Overig</i>							
	Stand Startnota (excl. HGIS, cat. 2)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0		

86. Aanvullende Post Algemeen

<i>In miljoenen euro</i>								
86	Aanvullende Post Algemeen	2013	2014	2015	2016	2017	struc	struc in
	Uitgaven							
	Stand MN 2013 (excl. HGIS, cat. 2)	361,5	482,3	571,2	657,7	615,8		
	<i>Mutaties Regeerakkoord</i>	3,0	978,0	2 311,0	2 702,0	3 149,0	4 388,0	
A10	BTW-compensatiefonds			150,0	150,0	150,0	150,0	
B13	Intensivering veiligheid		40,0	83,0	95,0	105,0	105,0	
C14	Terugdraaien intensivering duurzaamheid	-155,0	-163,0	-163,0	-163,0	-163,0	-163,0	
D29	Budget motie Van Haersma Buma naar scholen ipv gemeenten			256,0	256,0	256,0	256,0	
D30	Verdubbeling intensivering leerkrachten vo (bèta, jong academisch)	50,0	50,0					
D32	Intensivering onderwijs en onderzoek		25,0	212,0	504,0	689,0	1 938,0	2035
E35	Harmoniseren duur vervolgopleiding medisch specialisten			20,0	10,0	10,0	0,0	2018
E37	Stringenter pakketbeheer		3,0	3,0	25,0	25,0	25,0	
E39	Intensivering wijkverpleegkundige			50,0	100,0	250,0	250,0	
E45	Invoering inkomensafhankelijk eigen risico		30,0	60,0	60,0	60,0	60,0	
E46	Geen aanspraak op begeleiding, budget 75% naar gemeenten, overheveling persoonlijke verzorging		75,0	90,0	65,0	65,0	65,0	
E47	Landelijke invoering intramuraal AWBZ			25,0	25,0	25,0	25,0	
E53	Schrappen eigen bijdrage jeugdzorg			-10,0	-10,0	-10,0	-10,0	
E54	Intensivering arbeidsmarkt zorg					100,0	100,0	
E57	Maatwerkvoorziening inkomenssteun chronisch zieken en gehandicapten		100,0	709,0	759,0	761,0	761,0	
F79	Intensivering armoedebeleid		80,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
G81	Subsidies bedrijven							
	<i>wv verhogen budget TKI-toeslag</i>		110,0	110,0	110,0	110,0	110,0	
	<i>wv subsidieregeling</i>		209,0	209,0	209,0	209,0	209,0	
H88	Revolving fund Internationale samenwerking ¹		250,0	250,0	250,0	0,0	0,0	
J110	Versterking toezicht Belastingdienst, UWV en SVB	108,0	169,0	157,0	157,0	157,0	157,0	
	Enveloppe sociale agenda		250,0	250,0	250,0	250,0	250,0	
	<i>Hervorkaveling</i>							
	<i>Overig</i>	-7,7	297,3	328,1	309,1	289,1		
	Enveloppe intersectorale scholing en van werk-naar-werk-trajecten		300,0	300,0	300,0	300,0		
	Enveloppe resterend budget mobiliteitsbonussen	80,0	65,0	45,0	20,0			
	Overheveling UMC's		30,0	30,0	30,0	30,0		
D30	Verdubbeling intensivering leerkrachten vo	-50,0	-50,0					
	Vrijval	-37,7	-47,7	-46,9	-40,9	-40,9		
	Stand Startnota (excl. HGIS, cat. 2)	356,9	1 757,6	3 210,3	3 668,9	4 054,0		
	Niet-belastingontvangsten							
	Stand MN 2013 (excl. HGIS, cat. 2)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0		
	<i>Mutaties Regeerakkoord</i>							
	<i>Hervorkaveling</i>							
	<i>Overig</i>							
	Stand Startnota (excl. HGIS, cat. 2)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0		

¹ Het budget voor het Revolving fund Internationale Samenwerking wordt toegevoegd aan de totaalstand van de HGIS (zie tabblad HGIS).

90. Consolidatie

<i>In miljoenen euro</i>							
90	Consolidatie	2013	2014	2015	2016	2017	struc struc in
	Uitgaven						
	Stand MN 2013 (excl. HGIS, cat. 2)	-6 761,7	-7 669,5	-6 700,2	-7 064,2	-6 978,7	
	<i>Mutaties Regeerakkoord</i>						
	<i>Hervikaveling</i>						
	<i>Overig</i>						
	Stand Startnota (excl. HGIS, cat. 2)	-6 761,7	-7 669,5	-6 700,2	-7 064,2	-6 978,7	
	Niet-belastingontvangsten						
	Stand MN 2013 (excl. HGIS, cat. 2)	-6 761,7	-7 669,5	-6 700,2	-7 064,2	-6 978,7	
	<i>Mutaties Regeerakkoord</i>						
	<i>Hervikaveling</i>						
	<i>Overig</i>						
	Stand Startnota (excl. HGIS, cat. 2)	-6 761,7	-7 669,5	-6 700,2	-7 064,2	-6 978,7	

HGIS

<i>In miljoenen euro</i>							
HGIS	2013	2014	2015	2016	2017	struc	struc in
Uitgaven							
Stand MN 2013							
	4 979,2	5 319,7	5 538,8	5 506,1	5 722,0		
<i>Mutaties Regeerakkoord</i>							
A1	0,0	-460,5	-480,5	-502,5	-1 029,5	-1 040,5	
H85				-22,0	-49,0	-60,0	2018
H87		-750,0	-750,0	-750,0	-1 000,0	-1 000,0	
		250,0	250,0	250,0	250,0	250,0	
H86		-190,5	-190,5	-190,5	-190,5	-190,5	
H88					0,0	0,0	
H89		-20,0	-40,0	-40,0	-40,0	-40,0	
<i>Herverkaveling</i>							
	10,2	9,7	9,5	9,5	9,5	9,4	
	-89,2	-82,0	-68,4	-66,1	-60,5	-61,5	
	89,2	82,0	68,4	66,1	60,5	61,5	
	10,2	9,7	9,5	9,5	9,5	9,4	
<i>Overig</i>							
	28,3	11,8	-28,0	-86,0	-157,6		
	28,3	11,8	-28,0	-86,0	-157,6		
Stand Startnota							
	5 017,7	4 880,7	5 039,8	4 927,2	4 544,4		
Niet-belastingontvangsten							
Stand MN 2013							
	149,5	144,4	136,5	133,2	137,7		
<i>Mutaties Regeerakkoord</i>							
<i>Herverkaveling</i>							
	-14,3	-9,3	-5,2	-1,8	-1,8	-1,8	
	14,3	9,3	5,2	1,8	1,8	1,8	
<i>Overig</i>							
Stand Startnota							
	149,5	144,4	136,5	133,2	137,7		

Benchmark Belastinguitgaven in de belastingen op inkomen, winst en vermogen 2013–2017

In miljoenen euro	2013	2014	2015	2016	2017
Verlaging lastendruk op ondernemingen (2)	4 011	4 228	4 293	4 359	4 426
a) algemeen					
Zelfstandigenaftrek	1 859	1 887	1915	1944	1973
Extra zelfstandigenaftrek starters	107	108	110	111	112
Startersaftrek bij arbeidsongeschiktheid	1	1	1	1	2
FOR, niet omgezet in lijfrente	53	53	54	54	55
Meewerkaftrek	7	7	7	6	6
Stakingsaftrek	16	16	15	15	14
Doorschuiwing stakingswinst	226	239	253	267	282
Bedrijfsopvolgingsfaciliteit in successiewet	197	200	204	208	211
Doorschuiwing inkomen uit aanmerkelijk belang	94	95	96	98	99
Landbouwwijstelling in de inkomstenbelasting	312	309	312	315	317
b) investeringen in het algemeen					
Kleinschaligheidsinvesteringsaftrek	375	386	398	410	422
Willekeurige afschrijving starters ¹	8	8	8	8	8
Willekeurige afschrijving zeeschepen ¹	4	4	4	5	5
Keuzeregime winst uit zeescheepvaart (tonnagebelasting)	84	86	87	89	91
Aftrek speur- en ontwikkelingswerk	8	8	8	8	8
Research & Development Aftrek (RDA)	375	500	500	500	500
c) investeringen ten behoeve van het milieu					
VAMIL ¹	24	40	40	40	40
Energie-investeringsaftrek (EIA)	151	161	161	161	161
Milieu-investeringsaftrek (MIA)	101	111	111	111	111
Bosbouwvrijstelling	1	1	1	1	1
Vrijstelling vergoeding bos- en natuurbeheer	8	8	8	8	8
Verlaging lastendruk op arbeid	2014	1 312	1 344	1 346	1 348
a) gericht op werkgevers					
Afdrachtvermindering onderwijs	396	-	-	-	-
Afdrachtvermindering zeevaart	106	108	110	112	114
Afdrachtvermindering speur- en ontwikkelingswerk WBSO	735	715	715	715	715
b) gericht op werknemers					
Feestdagenregeling	50	-	-	-	-
Verlaging fiscale bijtelling IB (zeer) zuinige auto's	254	245	215	215	214
Ouderschapsverlofkorting	88	90	-	-	-
Levensloopverlofkorting	235	5	5	5	5
Werkbonus ouderen	150	150	300	300	300
Verlaging lastendruk op inkomsten uit vermogen	1 659	1 720	1 775	1 828	1 872
Ouderentoeslag forfaitair rendement	97	98	98	99	100
Vrijstelling bos- en natuurterreinen forfaitair rendement	7	7	7	8	8
Vrijstelling voorwerpen van kunst en wetenschap forfaitair rendement	5	6	6	6	6
Vrijstelling groen beleggen forfaitair rendement	74	75	77	78	80
Vrijstelling spaarloon- en premiespaarregeling forfaitair rendement	10	7	3	3	3
Vrijstelling rechten op kapitaalsuitkering bij overlijden forfaitair rendement	20	21	21	22	23
Vrijstelling rechten op bepaalde kapitaalsuitkeringen forfaitair rendement	919	963	1 002	1 033	1 054
Aftrek wegens geen of geringe eigenwoningsschuld	384	399	414	430	446
Gedeeltelijke vrijstelling van inkomsten uit kamerverhuur	42	44	47	49	52
Aftrek kosten monumentenwoning	57	56	55	55	54
Heffingskorting groen beleggen	42	43	43	44	45
Persoonsgebonden aftrekpost durfkapitaal	2	2	1	1	1
Overige regelingen	836	859	883	907	932
Aftrek voor scholingsuitgaven (studiekosten)	263	273	284	296	307
Giftenaftrek	378	386	395	403	412
Faciliteiten successiewet algemeen nut beogende instellingen	196	200	204	208	213
Totaal Generaal directe belastingen	8 521	8 120	8 295	8 441	8 579

budgettair belang op transactiebasis in lopende prijzen

< - > = regeling is in dat jaar niet van toepassing;

< 0 > = budgettair beslag van de regeling bedraagt in dat jaar afgerond nihil

1 Contante waarde van het rentevoordeel voor de betrokken belastingplichtigen (nadeel voor de overheid)

2 Aandeel belastinguitgaven Winstbox (-473 mln lasten) en Innovatieregelingen (-160 mln) nog onbekend

Benchmark Belastinguitgaven in de kostprijsverhogende belastingen 2013-2017

In miljoenen euro	2013	2014	2015	2016	2017
Energiebelasting	176	179	181	183	186
Verlaagd tarief glastuinbouw	134	135	136	137	138
Teruggaaf kerkgebouwen	8	8	8	9	9
Teruggaaf non-profit	26	28	29	30	31
Vrijstellingen grootverbruik in de energiebelasting	8	8	8	8	8
Omzetbelasting verlaagd tarief	4 441	4 543	4 648	4 755	4 866
Boeken, tijdschriften, week- en dagbladen	561	568	575	583	590
Bibliotheken (verhuur boeken), musea e.d.	124	126	127	129	130
Kermissen, attractieparken, sportwedstrijden en -accommodatie	131	132	134	135	137
Circussen, bioscopen, theaters en concerten	175	180	184	189	193
Sierteelt	233	235	237	240	242
Arbeidsintensieve diensten	534	548	561	575	590
Vervoer van personen (w.o. openbaar vervoer)	958	998	1 039	1 082	1 127
Logiesverstrekking (incl. kamperen)	276	282	289	295	302
Voedingsmiddelen horeca	1 448	1 474	1 501	1 528	1 555
Omzetbelasting – vrijstellingen	579	587	596	604	613
Sportclubs	78	79	81	83	84
Post	215	213	210	207	204
Vakbonden, werkgeversorg., politieke partijen, kerken	127	131	136	141	146
Fondswerving	159	164	169	174	179
Omzetbelasting – speciale regelingen	162	169	177	186	195
Kleine ondernemersregeling	118	124	130	136	142
Landbouwregeling	43	46	48	50	52
Accijnzen	1 864	1 903	1 939	1 976	2 014
Verlaagd tarief kleine brouwerijen	1	1	1	1	1
Vrijstelling communautaire wateren	851	869	885	902	919
Vrijstelling accijns luchtvaartuigen	1 012	1 033	1 053	1 073	1 093
Tariefdifferentiatie tractoren en mobiele werktuigen	-	-	-	-	-
Belastingen op personenauto's en motorrijwielen	85	80	83	86	89
Teruggaaf ambulance	2	2	2	2	2
Teruggaaf taxi's	74	77	81	84	87
Stimulans Euro-6 dieselpersonenauto's	9	-	-	-	-
Motorrijtuigbelasting	532	68	75	65	67
Nihiltarief OV-bussen op LPG	0	0	0	0	0
Vrijstelling oldtimers	222	-	-	-	-
Vrijstelling taxi's	53	55	57	58	60
Vrijstelling reinigingsdiensten	1	1	1	1	1
Vrijstelling wegenbouw	0	0	0	0	0
Vrijstelling ambulances	3	3	3	3	3
Nihiltarief MRB zeer zuinige auto's	250	6	11	0	0
Overige vrijstellingen	3	3	3	3	4
Belasting op zware motorrijtuigen (eurovignet)	0	0	0	0	0
Teruggaaf internationaal gecombineerd vervoer	0	0	0	0	0
Overdrachtsbelasting	132	135	137	139	141
Vrijstelling overdrachtsbelasting bedrijfsoverdracht in familiesfeer	16	16	16	17	17
Vrijstelling overdrachtsbelasting stedelijke herstructurering	3	3	3	3	3
Vrijstelling landinrichting	2	2	2	2	2
Vrijstelling Bureau Beheer Landbouwgronden	11	10	10	10	10
Vrijstelling cultuurgrond	96	98	100	102	104
Vrijstelling natuurgrond	5	5	5	5	5
Totaal generaal indirecte belastingen	7 972	7 663	7 835	7 995	8 171

budgettair belang op transactiebasis in lopende prijzen

< - > = regeling is in dat jaar niet van toepassing

< 0 > = budgettair beslag van de regeling bedraagt in dat jaar afgerond nihil.

Dit memorandum biedt het overzicht van de herverkaveling van beleidsbudgetten tussen de begrotingen. Hierin is ook de overheveling opgenomen van beleidsbudgetten naar de begroting van Wonen en Rijksdienst. De overheveling naar de begroting van Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking zal in januari 2013 worden gecompliceerd door middel van incidentele suppletoire begrotingen.

Per definitie tellen alle wijzigingsvoorstellen bij elkaar op tot 0; er wordt in dit herverkavelingsmemorandum per saldo geen voorstel tot uitgavenverhogingen of uitgavenverlagingen gedaan.

Onderstaande tabel geeft het overzicht per begrotingshoofdstuk. In de bijlage wordt meer in detail aangegeven welke budgetten er op de betreffende begroting bijkomen respectievelijk overgaan. Alleen de begrotingshoofdstukken waar sprake is van herverkaveling van beleidsbudgetten zijn hier opgenomen.

Uitgaven		2013	2014	2015	2016	2017	2018
5	Buza	10,2	9,7	9,5	9,5	9,5	9,4
6	V&J	814,2	788,5	693,3	673,2	651,4	642,0
7	BZK	-3 994,2	-4 115,7	-4 159,7	-4 346,3	-4 582,5	-4 724,6
8	OCW	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
9	Fin	-86,8	-85,4	-84,7	-84,3	-83,9	-83,6
10	Def	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
12	I&M	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
13	EZ	-96,0	-89,7	-74,4	-72,1	-66,4	-67,4
15	SZW	180,9	129,0	120,7	119,5	121,4	112,1
16	VWS	-3,5	-2,0	-3,5	-3,5	-3,5	-3,5
17	BH&OS	89,2	82,0	68,4	66,1	60,5	61,5
18	W&R	3 085,9	3 283,5	3 430,4	3 638,0	3 893,5	4 054,1
	totaal	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Ontvangsten		2013	2014	2015	2016	2017	2018
5	Buza	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
6	V&J	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
7	BZK	-606,5	-590,1	-585,4	-583,1	-604,4	-592,8
8	OCW	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
9	Fin	-175,4	-174,5	-174,0	-174,0	-174,0	-174,0
10	Def	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
12	I&M	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
13	EZ	-14,3	-9,3	-5,2	-1,8	-1,8	-1,8
15	SZW	27,6	4,4	4,4	5,9	8,9	11,9
16	VWS	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
17	BH&OS	14,3	9,3	5,2	1,8	1,8	1,8
18	W&R	754,3	760,1	755,0	751,2	769,5	754,9
	totaal	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Vervolg proces

Na besluitvorming in de Ministerraad van 7 december zullen de NvW's door de minister van Financiën worden aangeboden aan de Tweede Kamer.

bedragen in miljoenen euro

Artikel	V. Buitenlandse Zaken	Corresponde- rende begroting	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Uitgaven								
11	Apparaatsuitgaven	13	10,2	9,7	9,5	9,5	9,5	9,4
Totaal mutaties uitgaven (HGIS)			10,2	9,7	9,5	9,5	9,5	9,4
Niet-belastingontvangsten								
Totaal mutaties niet- belastingontvangsten			0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

bedragen in miljoenen euro

Artikel	VI. Veiligheid en Justitie	Corresponde- rende begroting	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Uitgaven								
37.2	<i>Toegang toelating en opvang vreemdelingen</i>							
	Bijdrage BLD: Immigratie- en Naturalisatiedienst	7	267,5	266,6	244,1	243,5	242,9	242,2
	Bijdrage ZBO: Centraal Orgaan opvang asielzoekers (COA)	7	388,2	364,6	331,4	330,4	329,3	328,6
	Subsidies: Vluchtelingenwerk Nederland (VWN) ea	7	6,2	6,4	7,4	7,3	7,3	7,3
	Opdrachten: Programma Biometrie	7	8,0	12,0	2,5	0,5	0,5	0,5
	Opdrachten: Programma Vernieuwing Grensmanagement	7	12,0	13,0	10,0	8,0	8,0	8,0
	Opdrachten: Programma keteninformatie	7	19,8	17,9	4,8	4,8	4,8	4,8
	Opdrachten: Versterking vreemdelingenketen	7	4,3	4,0	3,0	3,0	3,0	3,0
37.3	<i>Terugkeer</i>							
	Subsidies: REAN-regeling	7	6,6	6,6	6,4	6,3	6,3	6,3
	Bijdrage BLD: terugkeer vreemdelingen	7	8,4	8,4	8,4	8,4	8,4	8,4
	Opdrachten: terugkeer vreemdelingen	7	12,1	11,5	11,2	11,5	11,4	11,4
91	<i>Apparaat Kerndepartement</i>							
	eigen personeel	7	61,0	60,6	57,6	57,2	57,1	57,0
	externe inhuur	7	9,7	9,7	0,4	0,4	0,4	0,4
	overig personeel	7	5,2	4,1	0,3	0,3	0,4	0,4
	ICT	7	0,4	0,4	0,3	0,3	0,2	0,2
	SSO's	7	1,6	1,6	4,0	3,9	3,8	3,7
	overig materieel	7	1,2	1,2	0,7	0,7	0,7	0,7
92	<i>Nominaal en onvoorzien</i>	7	1,9	0,1	0,8	-13,5	-33,1	-41,0
	Totaal mutaties uitgaven		814,2	788,5	693,3	673,2	651,4	642,0
Niet-belastingontvangsten								
	Totaal mutaties niet-belastingontvangsten		0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

bedragen in miljoenen euro

Artikel	VII. Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties	Corresponderende begroting	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Uitgaven								
70	Vreemdelingen	6	-733,2	-711,0	-629,2	-623,8	-621,9	-620,5
71	Centraal apparaat	6	-79,1	-77,5	-63,4	-63,0	-62,9	-62,9
73	Nominaal en onvoorzien	6	-1,9	-0,1	-0,8	13,7	33,4	41,4
73	Nominaal en onvoorzien	9	1,1	1,1	1,1	0,7	0,3	0,1
71	Centraal apparaat	9	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4
65	Integratie en maatschappelijke samenhang	15	-172,4	-121,2	-113,0	-112,3	-114,9	-105,8
71	Centraal apparaat	15	-8,0	-7,9	-7,5	-7,4	-7,3	-7,3
73	Nominaal en onvoorzien	15	-0,4	0,0	-0,1	0,2	0,8	1,1
63	Woningmarkt	18	-2 880,4	-3 085,3	-3 228,9	-3 436,8	-3 693,6	-3 854,4
64	Woonomgeving en bouw	18	-32,6	-28,1	-32,4	-32,4	-32,3	-32,2
68	Kwaliteit Rijksdienst	18	-29,4	-28,6	-28,1	-27,9	-27,9	-27,8
69	Uitvoering Rijkshuisvesting	18	-59,2	-58,5	-58,8	-58,7	-57,5	-57,7
Totaal mutaties uitgaven			-3 994,2	-4 115,7	-4 159,7	-4 346,3	-4 582,5	-4 724,6
Niet-belastingontvangsten								
65	Integratie en maatschappelijke samenhang	15	-27,6	-4,4	-4,4	-5,9	-8,9	-11,9
71	Centraal apparaat	9	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
63	Woningmarkt	18	-578,4	-585,1	-580,5	-576,7	-595,0	-580,3
64	Woonomgeving en bouw	18	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
68	Kwaliteit Rijksdienst	18	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3
69	Uitvoering Rijkshuisvesting	18	-0,4	-0,4	-0,4	-0,4	-0,4	-0,4
Totaal mutaties niet-belastingontvangsten			-606,5	-590,1	-585,4	-583,1	-604,4	-592,8

bedragen in miljoenen euro

Artikel	IX. Financiën	Corresponde- rende begroting	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Uitgaven								
7	Zakelijke lasten	18	-55,0	-55,0	-55,0	-55,0	-55,0	-55,0
7	Onderhouds- en beheerskosten	18	-7,4	-6,8	-6,8	-6,8	-6,8	-6,8
7	Bijdrage aan RVOB	18	-21,9	-21,1	-20,5	-20,4	-20,4	-20,3
7	Van Financiën naar BZK	7	-2,5	-2,5	-2,5	-2,1	-1,7	-1,5
Totaal mutaties uitgaven			-86,8	-85,4	-84,7	-84,3	-83,9	-83,6
Niet-belastingontvangsten								
7	Zakelijke lasten	18	-26,6	-26,6	-26,6	-26,6	-26,6	-26,6
7	Ingebruikgevingen RVOB	18	-94,9	-94,0	-93,5	-93,5	-93,5	-93,5
7	Vervreemding RVOB	18	-53,7	-53,7	-53,7	-53,7	-53,7	-53,7
21	Apparaatontvangsten	7	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2
Totaal mutaties niet-belastingontvangsten			-175,4	-174,5	-174,0	-174,0	-174,0	-174,0

bedragen in miljoenen euro

Artikel	XIII. Economische Zaken	Corresponde- rende begroting	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Uitgaven								
40	Apparaat	5	-10,2	-9,7	-9,5	-9,5	-9,5	-9,4
15	Een sterke internationale concurrentie- positie	17	-89,2	-82,0	-68,4	-66,1	-60,5	-61,5
16	Concurrerende, duurzame, veilige agro-, visserij- en voedselketens (programmageld)	16	2,5	1,2	2,8	2,8	2,8	2,8
16	Concurrerende, duurzame, veilige agro-, visserij- en voedselketens (bijdragen BLD)	16	0,8	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6
40	Apparaat	16	0,2	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1
Totaal mutaties uitgaven			-96,0	-89,7	-74,4	-72,1	-66,4	-67,4
Niet-belastingontvangsten								
15	Een sterke internationale concurrentie- positie	17	-14,3	-9,3	-5,2	-1,8	-1,8	-1,8
Totaal mutaties niet- belastingontvangsten			-14,3	-9,3	-5,2	-1,8	-1,8	-1,8

bedragen in miljoenen euro

Artikel	XV. Sociale Zaken & Werkgelegenheid	Corresponde- rende begroting	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Uitgaven								
13	Integratie en maatschappelijke samenhang							
	<i>Subsidies</i>							
13.12.1	Forum	7	5,8	5,7	3,2	3,2	3,2	0,7
13.12.2	Landelijk Overleg Minderheden	7	3,1	3,0	0,8	0,0	0,0	0,0
13.12.3	Vluchtelingenwerk Nederland e.a.	7	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	0,0
	<i>Leningen</i>							
PM	Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO)	7	15,1	30,1	30,1	30,1	30,1	30,1
	<i>Opdrachten</i>							
13.13.1	Programma inburgering	7	7,6	10,1	15,5	15,5	16,5	16,4
13.13.2	Programma integratie	7	5,3	12,0	5,4	5,4	5,4	
13.13.3	Remigratie	7	1,7	1,7	1,7	1,7	1,7	1,7
	<i>Bijdrage aan mede-overheden</i>							
13.19.1	Uitvoering Wet Inburgering	7	73,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
	<i>Bijdrage aan ZBO's</i>		0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
13.15.1	Centraal Orgaan opvang asielzoekers	7	4,1	4,1	4,1	4,1	4,1	4,1
13.15.2	Sociale Verzekeringsbank	7	36,4	36,1	35,3	35,0	36,5	36,5
	<i>Bijdrage aan baten-lastendiensten</i>							
13.18.1	Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO)	7	18,6	17,3	15,8	16,3	16,3	16,3
96	Apparaat							
	<i>apparaatuitgaven</i>							
96.20.1	Eigen personeel	7	8,0	7,9	7,5	7,4	7,3	7,3
99	Nominaal en onvoorzien							
	<i>overige beleidsuitgaven</i>							
99.21.1	Onvoorzien	7	0,4	0,0	0,1	-0,2	-0,8	-1,1
	Totaal mutaties uitgaven		180,9	129,0	120,7	119,5	121,4	112,1
	Niet-belastingontvangsten							
	Ontvangsten	7	27,6	4,4	4,4	5,9	8,9	11,9
	Totaal mutaties niet- belastingontvangsten		27,6	4,4	4,4	5,9	8,9	11,9

bedragen in miljoenen euro

Artikel	XVI. Volksgezondheid, Welzijn en Sport	Corresponde- rende begroting	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Uitgaven								
1	Volksgezondheid	13	-1,4	-1,5	-1,5	-1,5	-1,5	-1,5
4	Zorgbreed beleid	13	-1,9	-0,3	-1,9	-1,9	-1,9	-1,9
10	Apparaatsuitgaven	13	-0,2	-0,2	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
Totaal mutaties uitgaven			-3,5	-2,0	-3,5	-3,5	-3,5	-3,5
Niet-belastingontvangsten								
Totaal mutaties niet-belastingontvangsten			0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

bedragen in miljoenen euro

Artikel	XVII. Buitenlandse Handel & Ontwikkelingssamenwerking	Corresponderende begroting	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Uitgaven								
1	Een sterke internationale concurrentiepositie	13	89,2	82,0	68,4	66,1	60,5	61,5
	Totaal mutaties uitgaven		89,2	82,0	68,4	66,1	60,5	61,5
Niet-belastingontvangsten								
1	Een sterke internationale concurrentiepositie	13	14,3	9,3	5,2	1,8	1,8	1,8
	Totaal mutaties niet-belastingontvangsten		14,3	9,3	5,2	1,8	1,8	1,8

bedragen in miljoenen euro

Artikel	XVIII. Wonen & Rijksdienst	Corresponde- rende begroting	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Uitgaven								
1	Woningmarkt	7	2 880,4	3 085,3	3 228,9	3 436,8	3 693,6	3 854,4
2	Woonomgeving en bouw	7	32,6	28,1	32,4	32,4	32,3	32,2
3	Kwaliteit Rijksdienst	7	29,4	28,6	28,1	27,9	27,9	27,8
4	Uitvoering Rijkshuisvesting	7	59,2	58,5	58,8	58,7	57,5	57,7
5	Rijksvastgoed- en ontwikkelingsbedrijf	9	84,3	82,9	82,2	82,2	82,1	82,1
Totaal mutaties uitgaven			3 085,9	3 283,5	3 430,4	3 638,0	3 893,5	4 054,1
Niet-belastingontvangsten								
1	Woningmarkt	7	578,4	585,1	580,5	576,7	595,0	580,3
2	Woonomgeving en bouw	7	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
3	Kwaliteit Rijksdienst	7	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
4	Uitvoering Rijkshuisvesting	7	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
5	Rijksvastgoed- en ontwikkelingsbedrijf	9	175,2	174,3	173,8	173,8	173,8	173,8
Totaal mutaties niet-belastingontvangsten			754,3	760,1	755,0	751,2	769,5	754,9